4247
F 76 N 370.

პროლეტარებო ყველა ქვეყნისა, შეერთდით!

ლიტერატურული საქართველო

პარასკევი, 9 მაისი, 1941 წ. | საქართველოს საბჭოთა მწერლების კავშირის ყოველკვირეული ორგანო | № 19 (178) ფასი 30 კაპ.

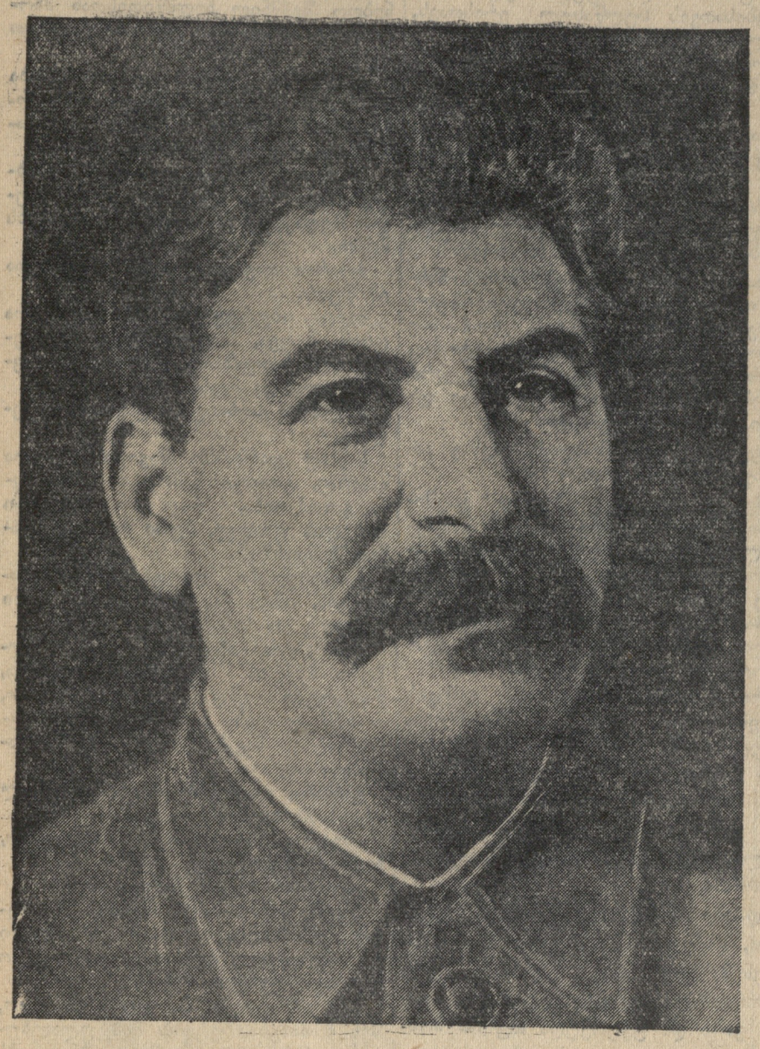

ბოლშევიკური ბეჭდვითი სიტყვის დღე

1912 წლის ხუთ მაისს გამოვიდა ბოლშევიკური გაზეთის „პრავდის“ პირველი ნომერი. ჩვენი პარტიის ისტორიაში ეს იყო უდიდესი მნიშვნელობის მოვლენა, და ამიტომ ხუთი მაისი გადაიქცა ტრადიციულ სადღესასწაულო დღედ — ბოლშევიკური ბეჭდვითი სიტყვის დღედ, რომელსაც ფართოდ აღნიშნავს მთელი საბჭოთა საზოგადოებრიობა.

ხალხთა მასების კომუნისტური აღზრდის საქმეში ბოლშევიკური პრესის როლი და დანიშნულება განსაკუთრებულია. დიდ **სტალინს** არა ერთხელ აღუნიშნავს, რომ პრესა არის პარტიის ყველაზე მახვილი იარაღი, პრესის საშუალებით პარტია ყოველდღიურად, ყოველი საათობით ესაუბრება საბჭოთა ხალხის მრავალმილიონიან მასებს.

დიდი რაოდენობით გამოდის და ვრცელდება საბჭოთა ქვეყანაში გაზეთები, ჟურნალები, წიგნები. ყველა საბჭოთა რესპუბლიკაში, მხარეში, ოლქში და თითქმის ყველა რაიონში გამოდის გაზეთი. რევოლუციამდელ რუსეთში 1913 წელს გამოდიოდა 859 გაზეთი. სსრ კავშირში გასულ წელს, ბალტიისპირა საბჭოთა რესპუბლიკების ჩაუთვლელად, გამოდიოდა 8.500-ზე მეტი გაზეთი. დაახლოებით 4.000 ნაბეჭდი გაზეთი გამოდის ფაბრიკებში, ქარხნებში, საბჭოთა მეურნეობებსა და მანქანა-ტრაქტორთა სადგურებში. რევოლუციამდე ტაჯიკეთისა და ყირგიზეთის ტერიტორიაზე არ გამოცემულა არც წიგნი და არც გაზეთი. ახლა ტაჯიკეთში გამოდის 80-ზე მეტი გაზეთი, ყირგიზეთში — 69 გაზეთი. ამასთან 200-ზე მეტი ნაბეჭდი გაზეთი გამოდიოდა გასულ წელს ახალ საბჭოთა რესპუბლიკებსა და ოლქებში.

საბჭოთა ხელისუფლების არსებობის წლებში გამოიცა 730 ათასზე მეტი სახელწოდების წიგნი. გასულ წელს წიგნები იბეჭდებოდა სსრ კავშირის ხალხთა 84 ენაზე. მხოლოდ რევოლუციის შემდეგ დაიწყო წიგნების გამოცემა ადიგეურ, ინგუშურ, ყაბარდოულ, კორიაკულ, ჩაჩნურ და სხვა მრავალ ენაზე.

1917-1940 წლებში სსრ კავშირის 93 ენაზე გამოიცა მარქსიზმ-ლენინიზმის კლასიკოსთა თხზულებები 460 მილიონზე მეტი ცალის რაოდენობით.

საბჭოთა ხელისუფლების არსებობის წლებში გამოქვეყნდა ლიტერატურისა და ხელოვნების მრავალი შესანიშნავი ნაწარმოები. სხვადასხვა ენაზე დიდი ტირაჟით გამოვიდა რუსთაველის, ი. ჭავჭავაძის, ა. წერეთლის, ვაჟა-ფშაველას, ა. პუშკინის, ლ. ტოლსტოის, მ. გორკის, ტ. შევჩენკოს და სხვათა ნაწარმოებები. ითარგმნა ევროპის კლასიკოსების — ბალზაკის, ჰაინეს, დიკენსის, სერვანტესის, შექსპირის, გოეტეს და სხვათა თხზულებანი. დიდი ტირაჟით იბეჭდება საბჭოთა მწერლების რომანები, მოთხრობები, პიესები, პოემები და ლექსები.

მაგრამ საქმე მარტო გამოცემათა რაოდენობა და ტირაჟი როდია. საბჭოთა პრესის მთავარი დანიშნულება ის არის, რომ მას მასებში შეაქვს სიმართლის სიტყვა, იგი აქტიურ მონაწილეობას იღებს ადამიანთა შეგნების გარდაქმნის საქმეში, საბჭოთა ხალხის ისტორიული მისიის განხორციელებაში — კომუნისტური საზოგადოების მშენებლობაში. ჩვენი გაზეთები მკითხველებში ანვითარებენ საბჭოთა პატრიოტიზმის, სამშობლოსადმი გულწრფელი სიყვარულის გრძნობას და ღრმა პროლეტარული ინტერნაციონალიზმის შეგნებას.

„საკ. კ. პ. (ბ) ისტორიის მოკლე კურსის“ გამოსვლასთან დაკავშირებით განსაკუთრებით დიდი გასაქანი მიეცა ჩვენი პრესის პროპაგანდისტულ საქმიანობას. მეტად დიდი როლი ეკისრება ჩვენს პრესას XVIII პარტკონფერენციის დადგენილებათა განხორციელებისათვის ბრძოლის საქმეში.

საპატიო ადგილი აქვს განკუთვნილი გაზეთში საბჭოთა მწერალს. ბოლშევიკურ პრესაში მწერლის მუშაობის სახელოვანი ტრადიცია შექმნა რევოლუციის დიდმა პოეტმა ვლადიმერ მაიაკოვსკიმ. ამ ტრადიციას დღეს პირნათლად განაგრძობენ თანამედროვე საბჭოთა პოეტები და პროზაიკოსები. ამ მხრივ მომავალში უფრო მეტი გვაქვს გასაკეთებელი. ჩვენმა საშწერლო ორგანიზაციებმა უნდა მიაღწიონ იმას, რომ მწერლები სისტემატურად მონაწილეობდნენ ყოველდღიურ გაზეთებში. ცხადია, საქმე მარტო ის კი არ არის, რომ განსაკუთრებული შემთხვევების დროს მივიდეთ გაზეთთან, ან ლექსით გამოვეხმაუროთ რომელიმე სადღესასწაულო თარიღს. მარტო ეს არ არის საკმარისი. მწერლის კავშირი გაზეთთან უნდა იყოს მუდმივი და ორგანიული.

„ისკრას“, „ბრძოლის“, „პრავდას“ სახელოვან და გმირულ ტრადიციებზე უნდა გაშალონ თავიანთი მუშაობა ჩვენმა ლიტერატურულ-სამხატვრო ჟურნალ-გაზეთებმა.

ბრძანებულება

სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმისა

ამხ. ვ. მ. მოლოტოვის სსრ კავშირის სახალხო კომისართა საბჭოს თავმჯდომარის მოვალეობისაგან განთავისუფლების შესახებ

ამხ. ვ. მ. მოლოტოვის არაერთგზის განცხადების გამო, რომ მისთვის ძნელია შეასრულოს სსრ კავშირის სახკომსაბჭოს თავმჯდომარის მოვალეობა საგარეო საქმეთა სახალხო კომისრის მოვალეობის შესრულებასთან ერთად, დაკმაყოფილებულ იქნას ამხ. ვ. მ. მოლოტოვის თხოვნა სსრ კავშირის სახალხო კომისართა საბჭოს თავმჯდომარის მოვალეობისაგან მისი განთავისუფლების შესახებ.

სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის თავმჯდომარე
მ. კალინინი

სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის მდივანი
ა. გორკინი.

მოსკოვი, კრემლი. 1941 წლის 6 მაისი.

ბრძანებულება

სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმისა

ამხ. ი. ბ. სტალინის სსრ კავშირის სახალხო კომისართა საბჭოს თავმჯდომარედ დანიშვნის შესახებ

დაინიშნოს ამხ. იოსებ ბესარიონის-ძე **სტალინი** სსრ კავშირის სახალხო კომისართა საბჭოს თავმჯდომარედ.

სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის თავმჯდომარე
მ. კალინინი.

სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის მდივანი
ა. გორკინი.

მოსკოვი, კრემლი. 1941 წლის 6 მაისი.

ბრძანებულება

სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმისა

ამხ. ვ. მ. მოლოტოვის სსრ კავშირის სახალხო კომისართა საბჭოს თავმჯდომარის მოადგილედ დანიშვნის შესახებ

დაინიშნოს საგარეო საქმეთა სახალხო კომისარი ამხ. კიპრიანეს მიხეილის-ძე **მოლოტოვი** სსრ კავშირის სახალხო კომისართა საბჭოს თავმჯდომარის მოადგილედ.

სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის თავმჯდომარე
მ. კალინინი.

სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის მდივანი
ა. გორკინი.

მოსკოვი, კრემლი. 1941 წლის 6 მაისი.

„ვეფხის ტყაოსნის“ აფხაზურ თარგმნისადმი მიძღვნილი ღიფერაჯურული საღამო

„ვეფხის ტყაოსნის“ აფხაზურ ენაზე გამოსვლა საბჭოთა აფხაზეთისათვის დიდ კულტურულ მოვლენას წარმოადგენს. ამ გენიალური პოემის გამოსვლა დღესასწაულად გადაიქცა მთელი აფხაზეთის მშრომელ მოსახლეობისათვის. აფხაზეთის ჟურნალ-გაზეთებმა სპეციალური ნომრები მიუძღვნეს ამ ღირსშესანიშნავ ფაქტს.

საზეიმო ხასიათს ატარებდა სოხუმის სახელმწიფო თეატრში 26 აპრილს გამართული ლიტერატურული საღამოც.

დარბაზი სავსეა ქალაქ სოხუმის წარმოება-დაწესებულების წარჩინებული ადამიანებით, მოწინავე ინტელიგენციით, მოსწავლეებით.

სცენა საზეიმოდ არის მორთული.

პრეზიდიუმის მაგიდას უსხედან თბილისიდან ჩასული მწერლები: საქართველოს სახალხო პოეტი გალაქტიონ ტაბიძე, მწერალთა კავშირის პრეზიდიუმის პ.-მ. მდივანი ირაკლი აბაშიძე, ილო მოსაშვილი, კარლო კალაძე, კონსტანტინე ჭიჭინაძე, კონსტანტინე ლორთქიფანიძე, ალექსანდრე ქუთათელი, ბესო ჟღენტი, პროფ. ვუკოლ ბერიძე, მიქელ პატარიძე, აფხაზეთის მწერლები: სახალხო მწერალი დიმიტრი გულია, ი. კვიწინია და აფხაზეთის პარტიული და საზოგადოებრივი ორგანიზაციების წარმომადგენლები.

ლიტერატურული საღამო შესავალი სიტყვით გახსნა აფხაზეთის ასსრ სახკომსაბჭოსთან არსებული ხელოვნების საქმეთა სამმართველოს უფროსმა გ. გულიამ. მან აღნიშნა „ვეფხის ტყაოსნის“ — აფხაზურ ენაზე გამოსვლის უდიდესი კულტურული მნიშვნელობა. ამ თვალსაჩინო ღონისძიებების განხორციელება შესაძლებელი გახდა ლენინურ-სტალინური ნაციონალური პოლიტიკის შედეგად. რევოლუციამდე აფხაზეთი წარმოადგენდა მეფის რუსეთის განაპირა დაჩაგრულ კუთხეს, რომლის ხალხს საშუალება არა ჰქონდა თავის მშობლიურ ენაზე შეექმნა ლიტერატურა. მხოლოდ საბჭოთა ხელისუფლების პირობებში ეღირსა აფხაზეთის კულტურას და ხელოვნებას ნამდვილი გაფურჩქვნა და განვითარება.

ვრცელი მოხსენებით აფხაზურად თარგმნილი „ვეფხის ტყაოსნის“ შესახებ გამოვიდა ამხ. მ. დელბა. მან აღნიშნა ის სიძნელეები, რომლებიც წინ ეღობებოდნენ მთარგმნელს ასეთი დიდი ნაწარმოების თარგმნის დროს და ვრცლად დაახასიათა აფხაზური თარგმანი. მომხსენებლის აზრით, თარგმანი ახლოა ქართულ დედანთან. მთარგმნელმა შეინარჩუნა რუსთაველის ლექსის ზომა.

საქართველოს საბჭოთა მწერლობის შესახებ მოხსენებით გამოვიდა ამხ. ბესო ჟღენტი.

აფხაზური დრამის მსახიობებმა ზუხბაიამ, ჯერგენიამ, აგრბამ, კასლანძიამ, ფაჩულიამ აფხაზურ ენაზე წაიკითხეს ნაწყვეტები „ვეფხის-ტყაოსნიდან“. დამსწრე საზოგადოება დიდი ოვაციებით მიეგება თვითეული მსახიობის გამოსვლას.

არა ნაკლები ინტერესით მოუსმინა დარბაზმა პროფ. ვუკოლ ბერიძეს, რომელმაც ქართულად წაიკითხა „ვეფხის ტყაოსნის“ ზოგიერთი ადგილები.

დიდი აღფრთოვანებით მიეგება დარბაზი გალაქტიონ ტაბიძის, ილო მოსაშვილის და კონსტანტინე ჭიჭინაძის გამოსვლას. პოეტებმა წაიკითხეს რამდენიმე საკუთარი ლექსი.

დასასრულ, ადგილობრივ მსახიობთა ძალების მონაწილეობით მოეწყო კონცერტი.

საღამოს დაესწრნენ: საქართველოს კ. პ. (ბ) ც. კ-ის მდივანი მ. ჩუბინიძე, საქართველოს სსრ სახკომსაბჭოს თავმჯდომარის მოადგილე და სახელმწიფო კონტროლის სახალხო კომისარი მ. ჯაში, საქართველოს კ. პ. (ბ) აფხაზეთის საოლქო კომიტეტის მდივანი მ. ბარამია და სხვ.

„ვეფხის ტყაოსნის“ აფხაზურ თარგმნისადმი მიძღვნილი ლიტერატურული საღამო აფხაზეთის ხალხის დიდ კულტურულ ზეიმად გადაიქცა.

სამხედრო აკადემიების კურსდამთავრებულ მეთაურთა გამოშვებისადმი მიძღვნილი საზეიმო კრება კრემლის დიდ სასახლეში

5 მაისს კრემლის დიდი სასახლის სხდომათა დარბაზში შესდგა იმ მეთაურთა გამოშვებისადმი მიძღვნილი საზეიმო კრება, რომელთაც დაამთავრეს წითელი არმიის 16 აკადემია და სამოქალაქო უმაღლეს სასწავლებელთა 9 სამხედრო ფაკულტეტი.

საღამოს 6 საათზე სხდომათა დარბაზი სამხედრო აკადემიების კურსდამთავრებულებით, პროფესორებითა და მასწავლებლებით, უმაღლესი სამხედრო და სამხედრო-საზღვაო სარდლობის წარმომადგენლებით აივსო.

პრეზიდიუმში ამხანაგების **ი. ბ. სტალინის, ვ. მ. მოლოტოვის, კ. ე. ვოროშილოვის, მ. ი. კალინინის, ლ. მ. კაგანოვიჩის, ა. ა. ანდრეევის, ა. ი. მიქოიანის, ა. ა. ჟდანოვის, ნ. მ. შვერნიკის, ნ. ა. ვოზნესენსკის, ა. ს. შჩერბაკოვის, გ. მ. მალენკოვის, ს. კ. ტიმოშენკოსა** და **ნ. გ. კუზნეცოვის** გამოჩენას დარბაზი მქუხარე ხანგრძლივი ოვაციით ეგებება. დამსწრენი ფეხზე ამდგარნი მიესალმებიან ამხანაგ **სტალინსა** და მის თანამებრძოლებს. ოვაცია რამდენიმე წუთს გრძელდება.

კრების თავმჯდომარე — თავდაცვის სახალხო კომისარი საბჭოთა კავშირის გმირი და მარშალი ამხ. ს. კ. ტიმოშენკო მოხსენებისათვის სიტყვას აძლევს წითელი არმიის სამხედრო სასწავლებელთა სამმართველოს უფროსს, გენერალ-ლეიტენანტ ამხ. ი. კ. სმირნოვს. თავის მოხსენებაში ამხ. სმირნოვმა შეაჯამა წითელი არმიის სამხედრო აკადემიებისა და სამოქალაქო უმაღლეს სასწავლებელთა სამხედრო ფაკულტეტების უკანასკნელი წლის მუშაობის შედეგები.

ამის შემდეგ სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს სახელით მისალმებისათვის სიტყვა ეძლევა უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის თავმჯდომარეს ამხ. **მ. ი. კალინინს,** რომელსაც დამსწრენი მქუხარე, ხანგრძლივი ოვაციით ეგებებიან. ამხ. მ. ი. კალინინი რწმენას გამოსთქვამს, რომ მეთაურები, რომელთაც სამხედრო აკადემიები დაამთავრეს, არმიაში დაბრუნების შემდეგ შეიტანენ მასში ყოველივე საუკეთესოს, რაც მათ სწავლის დროს შეიძინეს, და სწრაფად აითვისებენ საჭირო გამოცდილებას, რაც მოეთხოვება ჯარის სათანადო გვარეობათა მეთაურებს.

ამხ. კალინინი თავის გამოსვლას, დამსწრეთა მქუხარე ტაშის გრიალში, ასე ამთავრებს:

„ვაშა წითელ არმიას!“

„ვაშა **ლენინ-სტალინის** პარტიას!“

„ვაშა დიდ **სტალინს!**“

დარბაზში დიდხანს არა სცხრება შეძახილები „ვაშა“, „გაუმარჯოს ჩვენს ბელადსა და ხელმძღვანელს დიდ **სტალინს**“.

ბოლშევიკების საკავშირო კომუნისტური პარტიის ცენტრალური კომიტეტისა და საბჭოთა მთავრობის სახელით მისალმებისათვის ამხ. ტიმოშენკო სიტყვას აძლევს ამხანაგ **სტალინს.**

ყველა დამსწრე ფეხზე დგება და აღფრთოვანებულ ოვაციას უმართავს ამხანაგ **სტალინს.** დიდხანს არა სცხრება შეძახილები:

„ვაშა სოციალიზმის ქვეყნის შეიარაღებულ ძალთა ორგანიზატორს — დიდ **სტალინს!**“

ამხანაგმა **სტალინმა** თავის გამოსვლაში აღნიშნა ამ უკანასკნელი წლების მანძილზე წითელ არმიაში მომხდარი ღრმა ცვლილებები და ხაზი გაუსვა იმას, რომ თანამედროვე ომის გამოცდილების საფუძველზე წითელი არმია ორგანიზაციულად გარდაიქმნა და ახლად აღიჭურვა სერიოზულად.

ამხანაგი **სტალინი** მიესალმა მეთაურებს, რომელთაც სამხედრო აკადემიები დაამთავრეს, და მუშაობაში წარმატება უსურვა.

ამხანაგ სტალინის სიტყვა, რომელმაც დაახლოებით 40 წუთს გასტანა, მოსმენილ იქნა უდიდესი ყურადღებით.

სიტყვის დამთავრების შემდეგ დამსწრეებმა კვლავ გაუმარჯოს ამხანაგ **სტალინს** განსაკუთრებით ძლიერი და აღფრთოვანებული ოვაცია.

სამხედრო აკადემიების კურსდამთავრებულ მეთაურთა მიღება კრემლში

5 მაისს საღამოს კრემლში, კრემლის დიდ სასახლეში, საკ. კ. პ. (ბ) ცენტრალურმა კომიტეტმა და სსრ კავშირის მთავრობამ მოაწყეს სამხედრო აკადემიების კურსდამთავრებულთა მიღება. საღამოს 7 საათისათვის სტუმრებით აივსო გიორგის დარბაზი, „გრანოვიტაია პალატა“, ვლადიმერის, მცირე და ახალი დარბაზები. სამხედრო აკადემიების კურსდამთავრებულთა გარდა აქ არიან საკ. კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტის წევრები, სახალხო კომისრები, სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს დეპუტატები, წითელი არმიისა და სამხედრო-საზღვაო ფლოტის უმაღლესი სარდლობა, საბჭოთა კავშირის გმირები, სოციალისტური შრომის გმირები, სამხედრო სასწავლებელთა უფროსები, პროფესორები და მასწავლებლები. დამსწრეთა შორის არიან: საბჭოთა კავშირის მარშლები—ბუდიონი, კულიკი, არმიის გენერლები—ჟუკოვი, მერეცკოვი და ტიულენევი, ადმირალები — ისაკოვი და გალერი, ამხ. შკირიატოვი, დიმიტროვი, მეხლისი, ვიშინსკი, ბულგანინი, ზემლიაჩკა, პერვუხინი, მალიშევი, კოსიგინი, ვახრუშევი, შახურინი, ბადაევი, იაროსლავსკი, პოსპელოვი, მიტინი, ტევოსიანი, ვანიკოვი, ეფრემოვი, დეკანოზოვი, ლოზოვსკი, გორკინი, ნიკოლაევა, პრონინი, პოპოვი, ჩერნოუსოვი, ხოხლოვი, მანუილსკი, კაფტანოვი, სოციალისტური შრომის გმირები — ამხ. მიკულინი, პოლიკარპოვი, შპიტალნი, იაკოვლევი, საბჭოთა კავშირის გმირები — ამხ. დუშკინი, პარსეგოვი, მოლოკოვი, ბაიდუკოვი, ბოჩკარიოვი, იუმაშევი, კაშუბა, არმანი, მიხაილოვი, ლევჩენკო, კრენკელი, შირშოვი, ალექსეევი და სხვ.

უდიდესი ენტუზიაზმით და აღფრთოვანებით შეეგებნენ დამსწრენი ამხანაგების **ი. ბ. სტალინის, ვ. მ. მოლოტოვის, კ. ე. ვოროშილოვის, მ. ი. კალინინის, ლ. მ. კაგანოვიჩის, ა. ა. ანდრეევის, ა. ი. მიქოიანის, ა. ა. ჟდანოვის, ნ. მ. შვერნიკის, ნ. ა. ვოზნესენსკის, ა. ს. შჩერბაკოვის, გ. მ. მალენკოვის, ს. კ. ტიმოშენკოსა** და **ნ. გ. კუზნეცოვის** გამოჩენას გიორგის დარბაზში.

დამსწრეთ მოკლე სიტყვით მიმართა თავდაცვის სახალხო კომისარმა, საბჭოთა კავშირის გმირმა და მარშალმა ამხ. ს. კ. ტიმოშენკომ, რომელიც გულითადად მიესალმა წითელი არმიის სამხედრო აკადემიათა კურსდამთავრებულებს.

კურსდამთავრებულთა სახელით მისალმების სიტყვები წარმოსთქვეს: წითელი არმიის მ. ვ. ფრუნზეს სახელობის აკადემიისაგან მაიორმა კოზირმა, წითელი არმიის ი. ბ. სტალინის სახელობის მექანიზაციისა და მოტორიზაციის აკადემიისაგან — საბჭოთა კავშირის გმირმა პოლკოვნიკმა მიხაილოვმა, ფ. ე. ძერჟინსკის სახელობის საარტილერიო აკადემიისაგან — კაპიტანმა ანტონენკომ, წითელი არმიის სამხედრო-საჰაერო ძალების მეთაურთა და შტურმანთა შემადგენლობის აკადემიისაგან — კაპიტანმა კუდრიაშევმა, ქიმიური დაცვის კ. ე. ვოროშილოვის სახელობის აკადემიისაგან — კაპიტანმა პოლიაკოვმა.

ამხანაგმა **სტალინმა** დღეგრძელობა უსურვა სამხედრო აკადემიების ხელმძღვანელთა და მასწავლებელთა მთელ შემადგენლობას და რწმენა გამოსთქვა, რომ სამხედრო აკადემიების კურსდამთავრებულნი თავიანთ ნაწილებს დაუბრუნდებიან ახალი ტექნიკის ღრმა ცოდნით შეიარაღებულნი.

შემდეგ ამხანაგმა **სტალინმა** ილაპარაკა წითელი არმიის ჯარების ცალკეულ გვარეობათა მნიშვნელობაზე და დღეგრძელობა უსურვა არტილერისტებს, ტანკისტებს, მფრინავებს, კავალერისტებს, ქვეითებს, ინჟინრებს, ტექნიკოსებს, მესანგრეებს, მეკავშირეებს, მოტოციკლისტებს, პარაშუტისტებს, ნარმტყორცნელებს, ჯარის ყველა გვარეობის წარმომადგენლებს.

სასახლეში გაისმის მქუხარე „ვაშა“.

ამხ. ტიმოშენკომ თავისი მისასალმებელი სიტყვა სამხედრო აკადემიების უფროსებს მიუძღვნა და მოუწოდა წითელი არმიის გაზრდილი მოთხოვნების დონეზე დააყენონ აკადემიების მუშაობა.

შემდეგ იგი ერთხელ კიდევ მიესალმა გულთბილად სამხედრო აკადემიების კურსდამთავრებულთ და მოაგონა ის პასუხსაგები ამოცანები, რომლებიც დასახულია მეთაურების წინაშე ნაწილებში მათი პრაქტიკული მუშაობის დროს.

— თქვენი ამოცანაა, ამბობს ამხ. ტიმოშენკო, — დაუღალავად, ყოველდღიურად, ნიადაგ განამტკიცოთ ჩვენი წითელი არმიის ძლიერება ღირსეულად და სასახელოდ, როგორც ჩვენს მეთაურებს შეშვენით, შეასრულოთ ყოველივე ის, რასაც ჩვენგან მოითხოვენ ჩვენი პარტია, საბჭოთა მთავრობა.

მიღება რამდენიმე საათს გაგრძელდა. სტუმრებისათვის დიდი კონცერტი გაიმართა. ვრცელი პროგრამა, რომელსაც ი. ლ. ლეონტიევი ხელმძღვანელობდა, უდიდესი წარმატებით იქნა შესრულებული.

წაღვლისთავი*

კონსტანტინე გამსახურდია

...„სადგომი სამეფო წაღვლისთავი“...
დავითის ქრონიკიდან.

ვეჟინის შემდეგ გადაუხიდავი უფსკრული აღმოჩნდა ცოლსა და ქმარს შორის. მამისადმი სათუთი გრძნობაც შეეგლალა დავითს.

კლდეკარის ციხეში დედისიმედთან ერთად შეხვედრამ იკმარა და თვალით დანახვაც აღარ სწადდა რუსუდანისა.

აღარც იმერს აპირებდა წაღვლის. იცოდა: ვეჟინიდან მობრუნებული ფეხმოუცვლელად ცხოვრობდა გეგუთის სასახლეში მეფე. მხოლოდ მალემსრბოლნი მიმოდიოდნენ გეგუთსა და წაღვლს შორის.

დედოფალი რუსუდან თავის ასაკისადმი შეუფერებელ ლტოლვილებას იჩენდა ამ ბოლო ხანს სარწმუნოების მიმართ. ბერ-მონაზნებით გაავსო სასახლე.

კაცმა რომ სთქვას, წაღვლისთავი სასახლე როდი იყო, არამედ მცირე „სადგომი სამეფო“. ბაგრატ კუროპალატს განუახლებია ეს ოთხგოდოლიანი ბასტიონი, რომელსაც „გალავნებს“ უწოდებენ მოაქუამადე. მასვე გამოუყვანია ციხისთავის ჩორჩანას სერიდან წყალი, აუზები მოუწყვია ციხის ეზოში.

გალავნებში მოთავსებული იყო რამდენიმე მცირე დარბაზი, მათ ქვემოდ თავლები, სახაბაზონი, სპათა სამყოფლონი სანიადაგო, ტალანები და შრამელები. გაშლილ ტაფობზე აგებულ ციხეს სამი მხრიდან გარს არტყია ჩორჩანას, ბროლოსნისა და ტკოცის სერები, ხოლო აღმოსავლეთით დიდი ვაკე ქართლის ზეგანისა.

ჩრდილოსკენ გალავნის ხვევ ჩამოუდის წაღვლს, ძნიად მისასვლელი ხრამებით დასერილი.

სამი დანარჩენი კიდიდან ხელოვნური ფლატეები იფარავდა, მგლის ორმოებითა და ხაფანგებით დაცული.

ალაგალაგ დიდრონი მშვილდები იყო მიწაზე დაგებული, საგდებელზე მისადაგებულის ქვიბურებითა. საბელს მოკიდებული ჰქონდა თოკები, რომელთა მეორე თავი პალოებზე იყო მიბმული, ასე რომ გუშაგთაგან გაპარული მსტოვარი[1]) ან მგლის ორმოში ჩავარდებოდა, ხაფანგში გაჰყოფდა ფეხს, ან მშვილდის თოკებს გადაწყდებოდა სადმე.

წაღვლის ციხეში ცხოვრობდნენ ხოლმე ლიხის ამიერ და იმიერ მმომავალნი მეფენი, თავათ ბაგრატ კუროპალატიცა იმ წელს, როცა სასიერეთში დაამარცხა ლიპარიტ დიდმა იგი.

მასვე განუახლებია ორი კოშკი, უკვე დარღვეული, ბროლოსნისა და ჩორჩანისა. ეს უკანასკნელი გაუხდია თავის სადგომად მეფეს.

დავით უფლისწულმაც ჩორჩანას კოშკი აირჩია სამყოფლოდ, აქ დაუხვდა მას ბაგრატისეული მშვილდი ვერცხლისა, მისივე თორნი ბარე სამი და ხორასნული მახვილი.

დედოფალნი, ელენე და რუსუდანი დარბაზებში ცხოვრობდნენ.

წაღვლის სამეფო სადგომი უფრო სადად იყო მორთული, ვიდრე ციხედარბაზი რომელიმე დიდაზნაურისა, როგორც ამერში, ისე იმერში.

მესაწოლე ბერი უქრუაი ათევდა დავითთან ერთად ჩორჩანას კოშკში ღამეს, იგი იყო მემაშვალეცა და მეწიგნეცა, აქვე ჰქონდა უფლისწულს თავისი წიგნთსანახი, რომელსაც მუდამ თან ატარებდა იგი.

ოდესღაც მხედრული ბანაკი წაღვლი თითქმის სამონაზნო ხანაგად გადაიქცა რუსუდანის მოყვანის შემდეგ.

არც ბაგრატ მეოთხე, არც გიორგი მეორე შავი სამღვდელოების მოყვარულნი არა ყოფილან. არც დავით უფლისწულს უყვარდა ის უცნაური სუნი, რომელიც საოსტიგნოებიდან[2]), სენაკებიდან თან გამოჰყვებოდა ხოლმე ბერ-მონაზონთა ჩოხებს.

„რომელი ციხე უნდა აიღო, მაგ თქვენი ძელის გოდოლითა, შვილნო?“

ეკითხება ვაჟკაცებს.

„ტფილისი გვინდა, ტფილისი, დედოფალო, ბატონო“, ეუბნება ნიანია ღიმილით.

„ნეტარხსენებულმა ბაგრატ კუროპალატმა თავისი კაცობა შეალია ტფილისს, ორგზის აიღო და ვეღარ შეირჩინა, ღმერთმა ინებოს, ღმერთმა ინებოს, შვილო“.

„სანამ ტფილისი ჩვენი არ გახდება, მე ვერ მოვისვენებ დედი, სამი სიცოცხლეც რომ გებოძა ჩემთვის, სამივეს ტფილისის ასაღებად დავლევდი, იცოდე“.

სთქვა უფლისწულმა და დედას უთხრა მშიაო სწორედ ისევე, როგორც ბალღობის დროს უთქვამს ხოლმე მრავალგზის.

მაინც დაგვიანდა სადილი, რადგან დედოფალი რუსუდან გვიან გააფრთხილეს, პირისფარეშს ლაკლაკაის უმარილისა და გუნდას შემზადება დაეწყნოდა, რუსუდანი დიდხანს იჯდა ვერცხლის სარკესთან, როგორც იქნა გამოვიდა სასტუმროში.

ტაოელი აზნაურები შეფარვით გადახედავდნენ ხოლმე ღაწვებგაპუტულ, ფერ-უმარულით მოკაზმულ დედოფალს, საკაზმავსაც ვერ წარეოცა წარბებისა და არეში დარჩენილი ტალები ნაბეწვარისა. შეჰყურებდნენ ახალგაზრდა დედოფალს, ებრალებოდათ პირმშვენიერი უფლისწული.

ერთი ჭიქა ღვინო მოსვა დავითმა და მახარაი შემოვარდა შეშფოთებული, ჯიქურად მიეჭრა და ეუბნება:

ქუჯაი კვდებაო.

უფლისწული ზეწამოიჭრა, სტუმრებიც წამოცვივდნენ ანაზდათ.

„ქუჯაი ვინღაა?“ იკითხა ნიანია ბაკურიანის აზნაურმა მორკნეველმა, რომელსაც სიტყვა არ დასცდენია პურობის დროს.

„ბაგრატ კუროპალატისეული ცხენია, ნეტარ ხსენებულისა“, განუმარტა დედოფალმა ელენემ სტუმარს.

უფლისწულმა, ნიანიამ და მორკნეველმა სადილი მიატოვეს და საჯინიბოსაკენ გაეშურნენ, მათ ცხენები გამოკლეს რუსთაში, საკუთარნი გაახსენდათ მყისვე.

ერთ თავლაში ორი ცხენი ჰყავდა დავითს: თავისი ულაყი თურქი და პაპისეული ქუჯაი, რომელზედაც მხოლოდ ნადირობის დროს ჯდებოდა ხოლმე.

ორ-სამჯერ ჰავჭალამდის უვლია ამ ცხენით, ერთხელ დაუკოდეს კიდევაც გავაზე, თურქის ბრბოებთან კენწლაობისას. უცნაური სანახაობა თვალწინ დაუდგათ თავლაში შესულთ.

ქუჯაი სოხანეზე იწვა, ფლოქვებით დაეღადრა მიწა. კაციკით ხვნეშოდა, ხანაც ხვიხვინებდა საწყალობელად, ნესტოები გაგანიერებოდა, დაბორკილივით ფორთხავდა.

წამოიწეოდა წინა ტორებზე, მოფოცხავდა მიწას, ვეღარ აიტანდა სიმძიმეს ტანისას, დაიჭიხვინებდა და წაიქცეოდა, უკვე ძირს გართხმული თავს ურტყამდა ნიადაგს. მთელი სხეული უცახცახებდა დუქმორეულს, უჩვეულოდ დაბერვოდა ძარღვები.

„ქუჯაი!“

დაუძახა ალერსიანათ დავითმა.

ცხენმა ხმა შეიცნო, თავი ასწია, დიდრონი თვალები მიაშტერა პატრონს, ევედრებოდა თითქოს, მიშველეო რამე.

კვლავ წამოდგომას შეეცადა, უკანა ფეხებმა უღალატეს, წინა ტორებით ფოცხავდა ნიადაგს, ხვიხვინებდა უკვე წაქცეული, თავს ახლიდა მიწას, ნანობსო თითქოს ამ ქვეყნად გაჩენას.

მორკნეველი დააცქერდა ცხენის სხეულს რუმბივით გაბერილს, ნახმლევებითა და ნაისრალებით ჰქონდა დაჩითული თავ-კისერი, მუცელი, გავა და ბარძაყები.

უსტყვოდ შესცქეროდა გულნატკენი უფლისწული თუ რა გააფთრებით ებრძოდა სიკვდილსა და მიწას პაპისეული საომარი ცხენი.

ვაჟკაცებმაც ვეღარ გაუძლეს ამის ყურებას.

ციხეში მიბრუნდა უფლისწული, საღილი აღარ ინება, სასტუმროდან გავიდა. არც ნიანიასა და მორკნეველს უხლიათ ხორცისათვის ხელი.

დაწრიალებდა ციხეში დავითი, მაგრამ რომელ დარბაზშიაც არ შევიდოდა, ყველგან მოესმოდა ცხენის ხმა. ჩორჩანას კოშკში ავიდა, აქაც მისწვდა მომაკვდავის ჭიხვინი.

ისევ სასტუმრო დარბაზში მივიდა, აიყოლია ნიანია და მორკნეველი, მილის ტბისაკენ გავიაროთო.

ღელავდა მახარაი. იგი მრავალგზის შესწრებოდა ცხენის სიკვდილს ბრძოლის ველზე.

„მანციკერტთან ცხენი გამომიკლეს, უზანგიდან ფეხის გამოტანა ვერ მოვასწარი, ზედ შემომაკვდა ბედშავი, მაგრამ ასეთი შემზარავი ჭიხვინი ჯერ არ მსმენია“.

ამბობდა მახარაი.

„რამდენი წლისაა ეგ ცხენი?“. იკითხა აზნაურმა მორკნეველმა.

„ოცდაათისა თუ მეტის არა“.

„რამდენი დღეა რაც დაუძლურდა აგრე?“

„ვეჟინს შემდეგ დავარდა ქუჯაი, ჰერეთიდან მარქაფათ წამოეყვანათ მეჯინიბეთა. ეს სამი დღეა რაც სიკვდილს ებრძვის დღედაღამ, ჭიხვინი ამ დილით დაიწყო მხოლოდ“.

ნასამხრალზე ცხენის მოსაკითხავად მიბრუნდნენ საჯინიბოში ოთხნივე.

უკვე ბინდს შეესწრო თავლაში.

უფლისწულმა შიგ შეიხედა და დაიძახა: „ქუჯაი!“

დაიჭიხვინა ცხენმა.

ორიოდე ნაბიჯიც გადასდგა დავითმა. ქუჯაი გაშოთილიყო მიწაზე გრძლივ, ლაშებიდან გადმოსულ დუქში ჩაედო თავი.

ისევ დაიჭიხვინა ცხენმა, მაგრამ არა ქუჯაიმ, არამედ უფლისწულის ულაყმა თურქმა. დაღონებული გამობრუნდა უფლისწული;

მეჯინიბეს უბრძანა: ამიერიდან ჩემს ულაყს დაარქვითო ქუჯაი.

გეგუთი

...„ძველს როდი გეფიცები აგელაი,
არამედ მამაჩემის ტკივილებს“...
პომბროსი

ელენე დედოფალს ელდა ეცა. დათვის ბელები და მგლის ლეკვები დაბობღავდნენ გეგუთის სასახლის კიბეზე. ორხოვანი, ფარდაგები, სასთაულები და ოქრომკედით ნაქარგი დორები ძაღლის ბეწვებით იყვნენ დაფიფქულნი სრულად.

ძაღლისა და ნადირის სუნი იდგა სასახლეში.

მეფის საწოლ დარბაზისაკენ მიმავალს მსახურთუხუცესი წინ გადაუდგა ელენეს.

„მეფეს აგრე აქვს ნაბრძანები: ნურავინ შემოვაო დედოფალო, ბატონო“.

დედოფალმა ერთი შეხედა წარბშეყრილად მოხუცს, ხომ არ შეშლილაო? ეს გაიფიქრა და შეაღო კარი.

საკინძეგაღეღილი იწვა გიორგი მეფე ვეფხის ტყავზე პირაღმა, უცნაურად ხროტინებდა. ოფლი ასკდებოდა ნახშლევებით დადაღულ შუბლზე, დატანჯული სახე ჰქონდა, ნაოჭები მომრავლებოდა თვალების არეებში.

ხრჩოლავდა მის თავთით მდგარი სასანთლე ოქროისა, ყვითელი შუქის ლიცლიცზე მიცვალებულს უფრო წააგავდა იგი, ვიდრე მძინარეს.

ალყისა და ქონის უსიამო სუნი იდგა დარბაზში. ხელიდან გავარდნილი ფსალმუნი იტაკზე ეგდო, ბალიშიდან გადმოვარდნოდა უზარმაზარი მკლავი, ეს იყო მარჯვენა, რომელსაც სამი თითი წაკვეთილი ჰქონდა ფარცხისთან ბრძოლაში, ცერი მოედრიკა, მხოლოდ სალოკი თითი გაწვდილი იყო სივრცეში. თითქოს ვიღაცას უჩვენებდა მძინარე რაღაცას.

ფეხისხმაზე თვალი გაახილა სისხლმოძალებული, დაეფახულა ორ სამჯერ ცვილისფერი წამწამები, რაღაც წაიბუტბუტა უკმაყოფილოდ და კედლისკენ მიბრუნდა.

გულნაწყენი გამობრუნდა დედოფალი ელენე.

„ჭყონდიდელი სად ბრძანდება დიანოზ?“

შეეკითხა მესაწოლე ბერს.

რიონის დიდროაი[1]) ატეხილიყო ჯერარყოფილი, სამოცზე მეტი სოფელი წაელეკა წყალს. გუშინწინ დილით წასულიყვნენ ვაზირთა უპირველესი და მახდატურთ-უხუცესი. ჯერაც ამბავი არ მოსვლოდათ მათგან.

ეს მოახსენეს დედოფალს და წამოვიდა უცნაური მერეხი. ჩიტის კვერცხის ოდენა სეტყვა დაუშინა სასახლის ხილნარს, ახლად გაფოთლილს. დაიქუხა ცამ, ელვის მახვილებმა დაჭკეპეს აჭარის მთებზე გადამდგარი ღრუბლის ქორედები.

სანადირო ფარდულებში აწრიალდნენ ძაღლები და მხეცები, ისხდნენ დაგმანულ კარებთან მგლის ლეკვები, ისე საწყალობელად წკავწკავებდნენ, უფლისწული შეზარა ნადირის ერთობლივმა ყივილმა.

ნიანიამ გაიღიმა და ეუბნება დავითს:

„ქარიშხალი შემესწრო გვირგვინას მთაზე ერთხელ, ვუმუოდი, ვიტყუებდი მგლებს, ოციოდე ლეკვი გამოძიდგა დამშეული, ისეთი ტირილით შემომეხვიენ, ცრემლი მომადგა თვალზე, უცნაური ვიშვიში სჩვევია მგლებს“.

იელვა, დაიგრიალა და ისევ შინაური დათვი ამორბოდა კიბეზე მეხისაგან შეძრწუნებული.

დაფრთხნენ ტალანში თავმოყრილი მანდატურნი, გზა უტიეს აქოჩრილ მხეცს.

გიორგი მეფის საწოლ დარბაზს მიაწყდა იგი, დინგი ჰკრა ღორულად ჯარს, შეაღო და შეუვარდა მძინარე მეფეს.

„ეს ერთადერთი ერისთავია, რომელსაც უკითხავად შეუძლია გიორგი მეფეს ეახლოს“.

იჯღანებოდა მახარაი.

სწორედ ამ დროს მოახსენეს უფლისწულს: ასიოდე ცხენოსანი, აზნაურნი სვანნი, მოადგენო სასახლეს. სვანთა ერისთავი ვეშაგ ჩამოსულიყო და აზნაურნი მისნი გალდაშ მობეჩვიანი, ქარიმან სიტელი და ჩარგას გოშგოთელი.

დავითი დაქანცული იყო, ჯერაც თორი არ გაეხადა, მან იცოდა: გიორგი ჭყონდიდელს ქუთათელი მთავარ ეპისკოპოსი მიეგზავნა ვეშაგისათვის, სვანთა ერისათვის ვარდანის ძისათვის, ეპისკოპოსს დაუთანხმებია გეგუთში ხლებოდა მეფეს, მეფის სახელით დაჰპირებია მღვდელმთავარი, გაპატიებთო იმასაც ვეჟინს გასალაშქრებლად რომ არ მოგვეციო ჯარი.

ეჯა თურმე ქუთათელს სვანთა ერისთავი, ვეშაგ: ლეჩხუმი შემომიტაკიცეთო ცაგერამდის.

გაცოფებულა გიორგი მეფე, შეურისხავს ქუთათელი. როგორ გაგიბედაო ამ გვარი ჩმახვა.

აგრე ვარაუდობდა დავითი: როგორც სჩანს აღარ უცდია მეფის თანხმობისათვის სულწასულ ერისთავს, ამალიანად წამოსულიყო გეგუთს.

ლიპარიტის განდრეკილობამ დაარწმუნა ჭყონდიდელი, საჭირო იყო უფრო მტკიცე კავშირის დადგენა დასავლეთის აზნაურებთან, ამიტომაც არც ჰო შეუთვალა ვეშაგ ვარდანისძეს და არც უარი.

ასე ივარაუდა: ჯერ ეთაყვანოსო მეფეს, გეგუთს ჩამოსული ვეღარ გაგვიბედავსო ლეჩხუმის მოთხოვნას.

რაკი სვანთა ერისთავმა მეფის ნახვა ითხოვა, უფლისწულს ეუხერხულა მიღება მისი, მით უმეტეს, რომ ასე გართულებული იყო საქმე; ამიტომაც უბრძანა მსახურთუხუცესს: სასტუმრო დარბაზში შეიყვანეთო ერისთავი და მისი ამალა, გაიღვიძეთო მეფე.

ფერი ეცვალა მოხუცს, ოდხავ გაჯანჯლდა კარისკაცი.

შეატყო დავითმა: უზომოდ დაეშინებინა ხელშინაურნი მეფეს. მოღუშულად შეხედა უფლისწულმა მსახურთუხუცესს, სხვა გზა არ იყო მანაც შეაღო საწოლი დარბაზის კარი.

ზანტად წამოდგა გიორგი მეფე, გაშალა თავისი გრძელი მკლავები, გააზმორა, თვალი მოიფშვნიტა.

როცა სვანთა ერისთავის ვეშაგის ხლება გაიგო, მრისხანეთ შეეჭმუხნა ბანჯგვლიანი წარბები. დათვის დანახვა უფრო გაეხარდა, ვიდრე სტუმრების მოსვლა. მოეალერსა ნადირს, ერთი პეშვი ჩამიჩი ჩასჩარა ლაშებში. ხელი გადაუსვა ქოჩორზე, წამოდგომა უბრძანა.

დათვი ორფეხზე შეიმართა კაციკით, თან გაყვა სასტუმრო დარბაზისკენ მიმავალ მეფეს. კარი შეაღო გიორგიმ და შეუძახა შიგ. თავათ იფარა კარი და უჭურეტდა თუ რა მოხდებოდა.

სასტუმრო დარბაზში ოდნავ ბნელოდა, შარიშურზე წამოიჭრა ვეშაგ სვანთა ერისთავი, ასე ეგონა: მობრძანდებაო მეფე.

უცხოთა დანახვაზე აღრიალდა ტყიური და წინა თათები დაჰკრა ფოლადის სამკერდეზე ერისთავს.

ხმალი აიძრო შემკრთალმა ვეშაგმა, სიბრტყვით უთავაზა დაღრენილ ნადირს.. მერმე გაბრუნდა ალეწილი, ბრაზი წაეკიდათ აზნაურებსაც, გამოაყვანინეს ცხენები, მყისვე გამოუსალმებლად დაადგნენ გზას..

გამოენთო მსახურთუხუცესი სტუმრებს. დედოფლისა და უფლისწულის სახელით ეევდრებოდა: ნასმურევი იყო მეფე ამიტომაც გაგეხუმრათო.

ყური არ ათხოვა ვეშაგ ერისთავმა კარისკაცის მუდარას, სეტყვისა და თავსხმის მიუხედავად გაჰქუსლეს სვანმა ანზაურებმა ანაზდად ცხენები.

უფლისწული დააღონა ამ ამბავმა.

სადილზე უარი სთქვა. თავის იმედი აღარ ჰქონდა აუგი რამ სიტყვა არ შევკადროვო მამას, დედის ცრემლებსაც არ ათხოვა ყური.

ხედავდა დავითი: შავნაღვლიანობა ეუფლებოდა მეფეს. ერთი ამბავიც დასცდა მსახურთუხუცესს თეოფანეს:

ქუთათელი მთავარეპისკოპოსი სწვეოდა გასულ კვირას გიორგის. ჭყონდიდელიც დასწრებია ამ დარბაზობას.

აჯამეთის აღმოსავლეთით დიდი მუხნარი იყო ერთი, ჯვარის ტევრს უწოდებდნენ გლეხნი. ამ მუხნარში შემოკდომიათ აჯამეთიდან გაქცეული ეშვი[2]) მენადირეთა.

გაკადნიერებულა ქუთათელი, წმ. გიორგისაა ეგ ტყე, არამც თუ ნადირობა, გავლაც არ შეიძლებაო მანდ.

გაფიცხებულა მეფე, ხელი წამოუსვა თურმე ბროლის სამწდეურს, ჭყონდიდელი ჩავარდნილა შუაში, გადაფოფრებია გაფითრებულ ქუთათელს. ძლივს გაუყვანიათ მღვდელმთავარი უვნებლად.

როცა ამას უამბობდნენ უფლისწულს, მსაჯულთუხუცესი შემოვიდა დარბაზში, თაყვანი სცა და მოახსენა:

ჭყონდიდელის ბრძანებით უფლისციხიდან ჩამოიყვანესო სამი აზნაური, მუხათგვერდელ მეციხოვნეთა მიერ შეპყრობილნი შემოდგომაზე.

„ვაზირთა უპირველესი აქ არა ბრძანდება, აღარ ვიცი რა ვუყოთ ამ ტყვეებს, მცირე დილეგში ჩავაგდოთ თუ წარვგზავნოთ ქუთათისს?“

ამას ამბობდა მსაჯულთუხუცესი.

ნიანიას შეეთათბირა დავითი.

თავათ განსაჯე, როგორც გენებოსო.

მიუგო ბაკურიანმა.

კვლავ უხერხულად იცნო უფლისწულმა მეფის მანდ ყოფნაში განრიგება საქვეყნო საქმეთა.

ასე ბრძანა:

მოახსენეთო ხელმწიფეს.

აცახცახდა მოხუცი. მსახურთუხუცესიც გაჯიქდა:

ისადილა თუ არა მეფემ, გადამაკეტინა მაშინვე კარი. დილითაც არ მაცალეთ გამოძინება, მესაწოლე ბერსაც უბრძანა: არავინ გამაღვიძოსო იცოდე.

სხვა გზა აღარ იყო, მახარაი ახმობინა დავითმა. ყველამ იცოდა: უგუნებოდ შექმნილ ხელმწიფესთან მხოლოდ მახარაის შეეძლო ხელაღებით შესვლა.

უაღრესად გულნაზი ურთიერთობა ჰქონდა მეფე გიორგის თავის ნახევარძმასთან. მხოლოდ ერთადერთ მახარაის არაოდეს გაწყრომია გიორგი.

მახარაიც გრძნობდა: მთელს სასახლეში მხოლოდ მეფე და უფლისწული ჰხედავდნენ ადამიანურ ღირსებებს მასში.

მახარაი თავზე ადგა მესათხევლეთა იმ წუთს.

იჯიც აბურტყუნდა უხიაგად. რა დროს მეფეა, ბადეები უნდა შევაკეთებინო, სათევზაოდ მიმყავსო უფლისწული და ნიანია ხვალ.

ხელახლა სთხოვეს დავითის სახელითო.

საწოლ დარბაზში შევიდა თუ არა მახარაი, გიორგი წამოდგა, გადაკოცნა, გამოჰკითხა, რად არ მეჩვენეო მოსვლის უმალვე, პური რად არ სჭამეო ჩემთან?

სათხევლელები დაუფხრეწიათ მეგადურთა, იმათ ვადექიო თავზე, შენი საძაღლე და საბაზიერო მოვიხილეო.

ისპაპანური მწვერები უქო, კოლხური მშვლის ნუკრები მოუწონა, წალკოტში უნდა გადავაყვანინოთ, თორემ თვალები უცრემლდებათო უკვე, საშვე ნაგაზებს ყურები დავაჭრათო ახლავე.

გაიხარა გიორგიმ თავის საყვარელ არსებაისა ხსენება რა ესმა.

„ხვალ სანადიროდ მივდივართ, ხომ არ წამოგვყვები თან?“

ეკითხება თავის ნახევარძმას.

„ჯერ საქმე მაქვს შენთან მცირედი“, ესა სთქვა მახარაიმ და თვალი უყო მესაწოლე ბერს, როცა მარტო დარჩნენ, ეუბნება მეფეს:

„ეგ აზნაურები ჩამოგიყვანია ვეჟო, შენ ბრძანებას უცდის მსაჯულთუხუცესი, რას უპირებ მაგ აზნაურებს ვეჟო?“

„ვინ აზნაურები?“

იკითხა გიორგიმ. აწკიპა ბანჯგვლიანი წარბები.

„მუხათგვერდელ მეციხოვნეთა მიერ შეპყრობილნი“.

მიიღო პასუხი.

„ეჰ, ჩემო მახარაი, მე უკვე მომეწყინა ადამიანთა საქმენი, სანადიროთა განვაგებ მხოლოდ, რაც გენებოთ, იგი უყავით მაგ არამზადებს შენ და უფლისწულმა.

მახარაიმ ამ უკანასკნელ სიტყვაზე შეატყო ნაწყენი იყო თავის ვაჟზე გიორგი.

„გნებავთ აქ მომგვარეთ, მე გავუჩენ იმ აზნაურებს საქმეს. ორი ბელია დამწყვდეული გომურში, ამაოდ დავშვრით მე და მენადირეთუხუცესი, უკანა თათებზე სვლა ვერ ვასწავლეთ ვერას გზის. ამ აზნაურებს მივუჩენ, ეგებ მათ შეასმინონ რაიმე. ბევრი ვეწვალე, ჩემო მახარაი, მაინც ვერ ვასწავლე კაცურად სიარული მათ, ეს ღა მწადია ახლა ნადირებს შევასმინო ადამიანურად სვლა“.

როცა მახარაიმ უამბო ეს ყოველივე უფლისწულს, დაღონდა იგი, ეს ღა უთხრა ხმამაღლა ნიანიას:

„საბრალო მამაი“...

უბრძანა მსაჯულთუხუცესს დავითმა: მცირე დილეგში დაამწყვდიეთო ტყვე-აზნაურნი, მერმე სათითოოდ გამოიყვანეთ, დაჰკითხეთო.

გაჯიქდნენ კვლავინდებურად ტყვეები.

ჰკრეს ტაჯგანაგები[1]) აზნაურებს, ოც-ოცჯერ თითოეულს. მთელ სასახლეში გაისმოდა მათი ღრიალი.

თქვეს: ბორკილები აგვხსენით, ვიტყვითო სიმართლეს.

ახსნეს ჯაჭვები და გამოტყდნენ:

თრიალეთელნი ვართო, ლიპარიტ ერისთავის ყმანი, თავდაპირველად ასეთი განზრახვა გვქონდა: თრიალეთის საერისთაოში უნდა დავხვედროდით სადმე ტყეში სტუმრად მომავალ უფლისწულსა და ჭყონდიდელს.

ტფილისის ამირას შეეთათბირა ლიპარიტ, უხერხულად მიიჩნიეს ეს, მერმე ის იყო ტფილისის ამირასთან წარგვგზავნა პატრონმა, კასპის ციხის სანახებში უნდა დავხვედროდით ათას ხუთასის მოისარითა, ორივენი უნდა მოგვეკლა საფრიდან.

მუხათგვერდელ მეციხოვნეებს მოეთრთვნენ სახიზნო ქვაბებიდან გადმოცვენილნი გლეხნი. ცხენები გამოგვიკლეს ისრითა, მერმე შეგვიპყრეს ჩვენ სამნი და სამოცნი თურქნი.

მაშინ ბრძანა უფლისწულმა: წლოვანება გამოჰკითხეს თრიალეთელ აზნაურებს და ისევ ჰკრეს ტაჯგანაგი სათითაოდ იმდენჯერ, რამდენი წელიც ყოველ მათგანს შესრულებოდა.

ხელახლა დაადვეს ბორკილნი ქედზე და მცირე დილეგში ჩააგდეს ჭყონდიდელის მობრძანებამდის.

---

*) ტრილოგიიდან „დავით აღმაშენებელი“.

[1]) მსტოვარი—ჯაშუში, მზირი.

[2]) საოსტიგნო—ბერთა სასადილო მონასტრებში.

[1]) დიდროაი — მდინარის მოდიდება, წყლის გადასვლა.

[2]) ეშვი—ტახი.

[1]) ტაჯგანაგი—დიდი მეფრანი.

ქუჯაი

ყორნებმა და ქარებმა თან წაიღეს ვიშვიშით ზამთარი. უთენია ამჩნევდნენ მოისარნი მეფისა თუ როგორ მოდიოდნენ ბროლოსნის სერებზე ნეკერის საკვნეტად ირმები.

კორდელა მოედო გორაკებს, შეყვითლდა მანეული, გულწითელა აწრიპინდა კატაბარდებში.

ჩორჩანას სერებზე ტყის პირად ახლოს, ძლიერ ახლოს წაღვლის ციხიდან, ტყის ქათმები გამოდიოდნენ ტევრიდან, კრიახობდნენ, უხმობდნენ წიწილებს.

წაღვლისთავის თავლებთან მოგროვდებოდნენ სინდიოფალები ზვარეში, უკვე სავსებით ზურგშეწითლებულნი, მოთეთრო მკერდს მიუშვერდნენ მზეს.

უფლისწულიც ყოველ დილას ჰხედავდა ამას.

ზამთრის ღამეებში გამუდმებულ კითხვისაგან მოდუნებულ სხეულს მოძრაობა მოსწყურდა. ნადირობა მოეწადინა.

დილით მახარაი ამოვიდა ჩორჩანას კოშკში, ნიანია ბაკურიანის ჩამოსვლა ამცნო.

ჭრილობები მოიკითხა უფლისწულმა მყისვე. მოჭუშუშებოდა ნახმლევი ბარძაყზე, ოდნავ, მხოლოდ ოდნავ აკლობდა სიარულის დროს ნიანია.

„ომი მომენატრა, უფლისწულო, ომი. ვაგლახ, რა ამაოდ ჩაგვიარა ჰერეთს გალაშქრებამ!

ხომ ნათესავია ჩემი ორბელიანი რატი, გულით მეწადა რატისა და კვირიკეს თავებიც მიგვეგდო მახარაისათვის, დაამშვენებდნენ უთუოდ აბუმუჰამედ-ატაბაგის თხაწვერა თავს“.

უფლისწულმა გაუღიმა:

„ომი გენატრება ნიანია, არაფერია, წინ გვიძევს არა ერთი მე და შენ“.

ისაუზმეს თუ არა იმ დღესვე აიყოლიეს მცირე ამალა, მტკვრამდე იარეს ცხენით, შებინდებისას შემოიქცნენ ნანადირევითა.

დავითმა შენიშნა, ზამთარში უძრაობისაგან დახუთულიყვნენ ცხენები.

გამგეთუხუცესს უბრძანა: მეორე დილისათვის ეზმოთ გუთნისდედები ოცდათი უღელი ხარ-კამეჩითა.

გაოცდა მოხუცი: ვეღარ გაეგო რად დასჭირვებოდა გუთნისდედები უფლისწულს?

თავათვე ახსნა თავის გუნებაში: ნიანია მოუვიდა, დაიწყებაო სასახლეში ყმაწვილობაი ვაჟთა.

დაცდილი ჰქონდა: ნიანიას წაღვლში ჩამოსვლას თან მოჰყვებოდა გამუდმებული ჯირითი, ნადირობა და თევზაობა. გახარებულნი იყვნენ მენადირენი და მესათხევლენი. გამოცოცხლდებაო მჭმუნვარე პატრონი.

გამგეთუხუცესს ძილში ჩაჰყვა ეს დარდი: ხარ-კამეჩი რაღად დასჭირდაო უფლისწულს?

უთენია ადგნენ უფლისწული და ნიანია.

ბროლოსნის სერების გასწვრივ შეიგულეს ერთი ნაკვეთი სამიოდე უტევანი[1]) სიგრძისა. დაიყენეს გუთნისდედები, უბრძანეს ღრმად გაევლოთ სრიელნი, ხელი არ ეხლოთ ბელტებისა და ხორგებისათვის.

მთელი სასახლე გააოცა ამ ამბავმა, სულწასულნი იცინოდნენ ჩუმად: ჰერეთი შემოვიმტკიცეთ, ეხლა ხვნათესვას უნდა მოვეკიდოთო.

გამგეთუხუცესი თავის ქერქში აღარ ეტეოდა, დედოფალს მოახსენა ელენეს:

ეგ მინდორი ცხენთ საწვრთნელად ჰქონდათ მიჩნეული სულკურთხეულ ბაგრატ კუროპალატსა და გიორგი მეფეს, ჩვენს პატრონს, რად უნდა მოიხნასო აგრე უსაზმნოდ, განა ცოტა გვაქვსო ყამირები წაღვლის გარშემო?

„ამიერიდან წესად გქონდეს სუმბათ ჩემო, თავისებურად, ტკბილად ეუბნება დედოფალი კარისკაცს, როცა მოყვასი შენი საქმეს დაიწყებს რაიმეს, სანამ მას არ მოათავებს, არ უნდა განიკითხო იგი.

ეგეც იცოდე მხოლოდ ოფოფი შეიცნობა თავითა, ხოლო ჭეშმარიტი საქმე ბოლოთი“.

„გიორგი მეფე გაგვიჯავრდება დედოფალო ბატონო, ამადაც მოგახსენებთ, შენი რისხვაც ნუ მომცემია“.

სთქვა და გაიძურწა გამგეთუხუცესი.

როცა მინდორი უკვე მოხნული იყო, დავითმა და ნიანიამ გამოაყვანინეს ცხენები, თავათაც შესხდნენ, დავითი თურქზე, ნიანია თავის ლურჯაზე და მიუშვეს ნაგუთნევზე. მათ უკან მოსდევდა ხუთასიოდე ცხენოსანი ჭენებით.

ყირამალა გადადიოდნენ გაუჩვეველნი სპანი. უფლისწული მივიდოდა დარცხვენილებთან, თავათ ასწავლიდა, თუ როგორ უნდა დაუჭიროს მხედარმა ცხენს თავი, ხორგებზე ჯირითის დროს.

დაასვენეს სპანი. ახლა სხვანი მიუშვეს ხნულებზე საწვრთნელად.

ისევ შეჯდა უფლისწული თურქზე, ახლა უჩვენებდა ჰოროლითა და ქამანდით მტრის ცხენოსნებთან ბრძოლას, ცხენზე გადაწოლას მოქნეული ხმლის ასაცდენად მხედრებს.

მეორე დღისთვის ორმოცდაათი ხურო ახმობინა გამგეთუხუცესს დავითმა.

„ეგ ხუროები რაღათ უნდა ნეტავი?“

ბუზღუნებდა სუმბატი, რომელსაც დიახაც არ მოსწონდა „ახირებული“ უფლისწული.

უფლისწულმა დაუხატა ხუროებს გოდოლი ჩორჩანის კოშკის მინაგვარი, იმდენივე სამზერებითა და საისრეებით, წინ და უკან კარითა.

ოთხ ბორბალზე შემდგარს ყოველ მხარეს არეები უნდა ჰქონოდა დატანებული ჰოროლების გამოსაყოფი. ზომაც მისცა ჩორჩანას კოშკის სიმაღლე უნდა ყოფილიყო ძელის გოდოლი.

მოთავდა თუ არა იგი, მოისარნი და შუბოსანნი ჩასხა შიგ, ჩორჩანას კოშკში ჩააყენა სპანნი და აბრძოლა ორივე მხარე ურთიერთთან თამაშით.

როცა „გახურდა ბრძოლა“, მოიერიშეთაგანმა ოციოდე მოისარმა იფარეს ფარეში, საბელები გამოაბეს ხის გოდოლს და ჩორჩანას კოშკზე მიაყენეს იგი.

უკვე ისრებს ვეღარ აწვდენდნენ „ჩორჩანელები“ პირობით მტერს, გამოცვივდნენ სპანი ხის გოდოლიდან, ხუთხუთი კაცი შეადგა ერთმანეთს მხრებზე, კიბეები გაიკეთეს საბელისაგან, თავს დაესხმენ ჩორჩანელებს და „აიღეს“ ციხე.

დედოფალი ელენე გახარებული იყო შავნაღვლიანობამ რომ გადაუარა უფლისწულს.

ელენე დედოფალს ელდა ეცა. დათვის ბელები და მგლის ლეკვები დაბობღავდნენ გეგუთის სასახლის კიბეზე. ორხოვანი, ფარდაგები, სასთაულები და ოქრომკედით ნაქარგი დორები ძაღლის ბეწვებით იყვნენ დაფიფქულნი სრულად.

ძაღლისა და ნადირის სუნი იდგა სასახლეში.

მეფის საწოლ დარბაზისაკენ მიმავალს მსახურთუხუცესი წინ გადაუდგა ელენეს.

„მეფეს აგრ

საგაზაფხულო

ხარიტონ ვარდოშვილი

გაზაფხულმა როგორ არ გამახაროს?
ზეცის თაღი საფირონის ფერია.
ვარდ-ყვავილებს ყელი მოუღერიათ,
ტრფობის ჰანგებს უმღერიან სამყაროს.
გაზაფხულმა როგორ არ გამახაროს?
სალამი შენ, სტალინის მთავ, მაღალო!

დიდება შენ, ჩემი ქვეყნის ბუნებავ,
გულს რომ ავსებ იმედით და ხალისით.
შენც, ეუჟუნა წვიმავ ლურჯი მაისის,
და ზეცაში მეხის აგუგუნებავ!
დიდება შენ, ჩემი ქვეყნის ბუნებავ,
სასიმღეროდ რომ ათრთოლებ გულებას!

გაზაფხულო, მესმა შენი ნაღარა,
ნაცნობი და მარად ლეგენდარული.
ვით მთის წყაროს იდუმალი წკარუნი,
მზის სხივივით უმანკო და ანკარა.
გაზაფხულო, მესმა შენი ნაღარა,
და სიცოცხლის განახლება მახარა!

მიყვარს შენი ნაზი ფრთების შრიალი,
ვარდ-ყვავილებს ვრაცხ უდიდეს ქონებად.
მიყვარს შენი სიოს გამოქროლება
და ვარსკვლავთა ჯადოსნური ციალი.
მიყვარს შენი ნაზი ფრთების შრიალი —
შენი ზეცის გარიჟრაჟი, მზიანი.

ჰე, თბილისო, რა წარმტაცად ირთვები,
გაზაფხული ყვავილის ჩადრს ვაფარებს.
ღამღამობით მთვაოესაც კი ახარებს
შენი მტკვარის მოდუდუნე ზვირთები.
ჰე, თბილისო, რა წარმტაცად ირთვები,
გიცქერი და გრძნობის ცეცხლით ვიბრუნებ.

შენი მთვარის სხივი შვენის საღამოს,
და ალიონს გაღიმება მწველი მზის,
კაცის გულის გახარება შენ იცი,
ჩემი ქვეყნის გაზაფხულო, საამოვ!
ბადრი მთვარის სხივი შვენის საღამოს,
როს მდუმარებს სივრცე, დაუსაბამო!

გაზაფხულზე ოცნებამ ვით დამღალოს?
ზეცის თაღი საფირონის ფერია.
ვარდ-ყვავილებს ყელი მოუღერიათ,
ტრფობის ჰანგებს უმღერიან სამყაროს.
გაზაფხულზე ოცნებამ ვით დამღალოს?
სალამი შენ, სტალინის მთავ, მაღალო!

ღრუბლები

მ. ლერმონტოვი

ღრუბელნო ცისანო! საითკენ ისწრაფვით,
ლაჟვარდ ველს რომ სერავთ მარგალიტ მძივებად?
მუდმივო მგზავრებო, დევნილნო ჩემსავით,
სამშობლოში იფიქრეთ სამშობლოს ძიება?

ვინ ვდევნით საყვარელ ჩრდილოდან: ბრმა ბედი?
თუ შური ფარული? ან ღვარძლი აშკარა?
იქნებ რამ სიავის შიში გფლობთ? ან ძმების
თქვენ ცილისწამებამ ქვეყნად არ გახარათ?

არა, თქვენ მოგბეზრდათ ცქერა მწირ ყანათა...
თქვენ არ გფლობთ აღზნება, არც ტანჯვა მზარავი,
მარადის გულცივნი მიჰქროლავთ ლაღათა,
არა გაქვთ სამშობლო, არ გდევნით არავინ.

თარგმანი იასამანისა.

„ვეფხის ტყაოსნის" აფხაზური თარგმანი

„ვეფხის ტყაოსანს" აფხაზი ხალხი დიდი ხანია იცნობს, ხალხში ზეპირად გადმოსცემენ მის შინაარსს; ამ ნაწარმოებში გამოყვანილი გმირები აფხაზებს უყვარდათ და უყვართ. მათი საქციელი მისაბაძ მაგალითად მიაჩნდათ. ახლაც არსებობს ხალხში ასეთი თქმები „ტარიელის მზგავსი", „ტარიელივით მოქნილი", „ტარიელივით ტანადი" და სხვა. ასეთი შედარება აფხაზებს შორის უდიდესი ქებაა, სილამაზისა და ვაჟკაცობის ნიმუშია.

აფხაზებს შორის ახლაც არის დარჩენილი მრავალი ისეთი ჩვეულება, რაც „ვეფხის ტყაოსნიდან" უნდა იყოს გადასული ხალხში.

აფხაზეთში გავრცელებულია „ვეფხის ტყაოსნის" გმირების სახელებიც. ყველაფერი ეს მოწმობს იმას, თუ რა ღრმა პატივისცემა და სიყვარული ჰქონდა მოპოვებული აფხაზ ხალხში ქართველი ხალხის გენიალურ ქმნილებას „ვეფხის ტყაოსანს", რა დიდად აფასებდნენ ამ შესანიშნავ ნაწარმოებს.

მიუხედავად ასეთი სიყვარულისა, აფხაზ ხალხს დღემდე არ მოეპოვებოდა „ვეფხის ტყაოსნის" აფხაზური თარგმანი. აფხაზი თავის მშობლიურ ენაზე ვერ კითხულობდა ამ ნაწარმოებს.

მხოლოდ საბჭოთა ხელისუფლების დროს გახდა შესაძლებელი ფართოდ გაშლილიყო მუშაობა აფხაზეთის მხატვრული ლიტერატურის შექმნისათვის. მხოლოდ ჩვენს დროში შესძლო აფხაზმა მუშამ და გლეხმა ესწავლა თავის მშობლიურ ენაზე, დასწაფებოდა მსოფლიო კულტურის მიღწევებს. საკუთარი ლიტერატურის შექმნასთან ერთად აფხაზურად ითარგმნება კლასიკური ლიტერატურის თვალსაჩინო ნიმუშებიც. მათ შორის აფხაზურად ნათარგმნია ქართველი კლასიკოსების მრავალი ნაწარმოები.

აფხაზეთის მწერალთა კავშირი ამზადებს ქართველ საბჭოთა მწერლების ნაწერების ანთოლოგიას.

ამ ხაზით ყველაზე უფრო თვალსაჩინო მოვლენად უნდა ჩაითვალოს „ვეფხის ტყაოსნის" აფხაზურად თარგმნა.

ამ სამი წლის წინათ შეუდგა პოემის თარგმნას აფხაზეთის სახალხო პოეტი, ორდენოსანი დიმიტრი გულია. პოეტი გრძნობდა, თუ რა რთულ და საპასუხისმგებლო საქმეს შეუდგა იგი. დ. გულიამ კარგად იცის ქართული ენა, იგი „ვეფხის ტყაოსანს" ზედმიწევნით იცნობს. მიუხედავად ამისა, მთარგმნელი მეტის - მეტი სიფრთხილით მოეკიდა პოემის თარგმნას. თავის ერთ-ერთ წერილში „ვეფხის ტყაოსნის" თარგმანის შესახებ დ. გულია სწერს:

„რუსთაველის პოემას მე ვიცნობ დიდი ხანია ბავშვობიდანვე, მაგრამ სანამ მუშაობას შეუდგებოდი მისი უფრო ღრმად და ხანგრძლივად შესწავლა მომიხდა, მასში ბევრი რამ ახალი აღმოჩნდა ჩემთვის. ჩემი მიზანი იყო არა მარტო ზუსტად გადმეცა აფხაზი მკითხველისათვის პოემის შინაარსი — ეს საქმის ნახევარი იქნებოდა, არამედ, რამდენადაც შესაძლებელი იყო, დამეცვა თარგმანში შესანიშნავი რუსთაველური ენა, სახეები და, რაც მთავარია, ლექსის მუსიკა. უკანასკნელი პირობის გარეშე თარგმნა დაუშვებლად მიმაჩნდა".

პრესისა და სპეციალისტების შეფასების თანახმად, დ. გულიამ შეძლო მეტად რთული ამოცანის გადაჭრა. მან თავის ხალხს მშობლიურ ენაზე მიაწოდა „ვეფხის ტყაოსანი". ხალხი ახლა არა გადმოცემებით, არამედ უშუალოდ წაიკითხავს და გაიგებს მსოფლიო ლიტერატურის უშესანიშნავეს ძეგლს — „ვეფხის ტყაოსანს". რუსთაველის შემოქმედება უფრო საყვარელი გახდება აფხაზი ხალხისათვის.

ყოველი აფხაზი უდიდესად აფასებს ამ წიგნის თარგმნას. გუდაუთელი კოლმეურნე ხაკი ხაკბა გაზეთის ფურცლებზე ასეთს აზრს გამოსთქვამს: „ეს წიგნი უფრო დაგვაკავშირებს ჩვენს მომძე ქართველ ხალხთან, უფრო განამტკიცებს ჩვენს მეგობრობას"-ო. (გაზ. „საბჭოთა აფხაზეთი", 27 აპრილი).

აფხაზურ ენაზე „ვეფხის ტყაოსნის" გამოცემა არა მარტო საბჭოთა აფხაზეთის დიდი მიღწევაა, იგი დიდი მოვლენაა მთელი საბჭოთა ხალხების ცხოვრებაშიც. ეს ფაქტი ერთხელ კიდევ დასტურებს ლენინურ-სტალინური ნაციონალური პოლიტიკის სიდიადეს.

დიდი სიყვარულით უმუშავნიათ ამ წიგნის გამოცემაზე სოხუმის პოლიგრაფიული წარმოების მუშაკებს. ეს გამოცემა პოლიგრაფიული ტექნიკის შესანიშნავ ნიმუშს წარმოადგენს. წიგნი გაფორმებულია მხატვარ სტასლუნევსკის მიერ. წიგნში მოთავსებულია ირაკლი თოიძის ილუსტრაციები.

წიგნი გამოცემულია აკადემიკოს ს. ჯანაშიას რედაქციით.

დიმიტრი გულია — „ვეფხის ტყაოსნის" მთარგმნელი აფხაზურ ენაზე

დიმიტრი იოსებისძე გულია ბაბიბადა სოფ. უარჩაში (სოხუმის რაიონი) 1874 წელს.

რუსეთ - თურქეთის ომის დროს (1877-78წ.) მამა მისი ოჯახით გაიხიზნა თურქეთში, მაგრამ 1878 წელს ტრაპეზუნდიდან ბრუნდება სამშობლოში და მას შედეგ ცხოვრობს სოფ. აძუიუბაეაში. პატარა დიმიტრი ცხრა წლიდან იწყებს წერაკითხვის სწავლას. იგი მოვდელთან დადის და სამი წლის განმავლობაში სწავლობს ქართულ წერა-კითხვას:

1885 წელს შედის სოხუმის სამოქალაქო სასწავლებელში, რომელსაც ორი წლის შემდეგ ასრულებს.

1889 წლიდან დ. გულია სწავლობს გორის სამასწავლებლო სემინარიაში, რომელსაც თავი დაანება ავადმყოფობის გამო.

ოჯახურმა პირობებმა და მაშინდელმა სასკოლო წესებმა დ. გულიას საშუალება არ მისცეს სასწავლებელში მეცადინეობა განეგრძო. მაგრამ იგი მაინც ახერხებს გამოცდების ჩაბარებას სახალხო მასწავლებლის სახელწოდების მისაღებად. ამის შემდეგ იგი ეწეოდა მასწავლებლობას.

1891 წელს დ. გულიამ გამოსცა პირველი აფხაზური ანბანი.

ლექსების წერა დ. გულიამ 1905 წლიდან დაიწყო. პირველ ხანებში იგი ძირითადში იყენებდა აფხაზურ ფოლკლორს. მისი ლექსების წიგნი გამოვიდა 1910 წელს თბილისში.

1917-18 წლებში დ. გულია სწერს პიესებს მომავალ აფხაზური თეატრისათვის.

1921 წელს — აფხაზეთში საბჭოთა ხელისუფლების დამყარებიდანვე დ. გულიას ხელმძღვანელობით არსდება აფხაზური მოძრავი თეატრი.

დ. გულიას ეკუთვნის 33 სახელწოდების ლიტერატურული და მეცნიერული ნაშრომი.

დ. გულიას აფხაზურად თარგმნილი აქვს აკაკის „გაზაფხული", დ. ჭონქაძის „სურამის ციხე" და რამდენიმე ქართული პიესა.

სამეცნიერო - ლიტერატურული და საზოგადოებრივი მუშაობისათვის საბჭოთა აფხაზეთის მთავრობამ მას მიაკუთვნა აფხაზეთის სახალხო პოეტისა და შრომის გმირის სახელწოდება.

საკავშირო უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის დადგენილებით 1941 წელს დ. გულია დაჯილდოებულია შრომის დროშის ორდენით.

ს. ლანდია

მონუმენტალური წიგნი ძველ ქართულ ლიტერატურაზე

ტრ. რუხაძე

სტალინის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტმა საქართველოში საბჭოთა ხელისუფლების დამყარების 20 წლისთავისათვის გამოსცა აკადემიკოს კორნელი კეკელიძის მონუმენტალური შრომა „ქართული ლიტერატურის ისტორია" (პირველი ტომი). ავტორი პირველწყაროებს ემყარება და იხილავს ქართულ მწერლობას (სასულიერო დარგი) მისი წარმოშობიდან XIX საუკუნის პირველ ათეულ წლებამდე.

ეს წიგნი აკად. კ. კეკელიძემ პირველად 1923 წელს დაბეჭდა. მან მაშინვე მიიქცია ჩვენი ქვეყნის და უცხოელ სპეციალისტთა ყურადღება. დიდიხანია წიგნი ბიბლიოგრაფიულ იშვიათობად გადაიქცა. ეხლანდელი გამოცემა შევსებულია საბჭოთა პერიოდის ლიტერატურათმცოდნეობის მიერ მოპოებული მასალით. წიგნში წარმოდგენილია ორი სრულიად ახალი განყოფილება: „უცხო ავტორები ძველ ქართულ მწერლობაზე" და „კიმენის რედაქციის ჰაგიოგრაფია".

ძველ ქართველ მწერლებს მხედველობიდან არ გამორჩენიათ არც ერთი დარგი მსოფლიო მხატვრული აზროვნებისა. ჯერ კიდევ მეხუთე საუკუნიდან ჰქონიათ ქართველებს მეტად მდიდარი შემოქმედება, — მათ აღუწერიათ თავგადასავალი იმ ქართველებისა, რომელთაც თავი დასდეს ახლად ფეხმოკიდებული ქრისტიანიზმის განმტკიცება-გამარჯვებისათვის.

ქართულმა კულტურამ X-XI საუკუნეებში ისეთ დონეს მიაღწია, რომ ამ პერიოდის განათლებული ბერძენი ათონის ივერიის სკოლის განთქმულ მოღვაწეს გიორგი ათონელს ეუბნება: „დაღაცათუ ნათესავით ქართველი ხარ, ხოლო სწავლულებითა და მეცნიერებითა ჩუენივე სწორი ხარო" (ათონის კრებული, 1901 წ. გამოცემა, გვ. 314).

მართლაც, აკად. კ. კეკელიძის შრომა ცხადად გვიჩვენებს, რომ ძველ ქართველებს შეუქმნიათ ყველა ის დარგი, რომელიც ამ დროს გავრცელებული იყო ბიზანტიურ საქრისტიანო მწერლობაში. ასეთია: ბიბლიოლოგია, ასკეტიკა, აპოკრიფები, ჰომილეტიკა, კანონიკა, ლიტურგიკა, სასულიერო პოეზია, ჰაგიოგრაფია, ფილოსოფიური მწერლობა, ეგზეგეტიკა, დოგმატიკა, პოლემიკა. აკად. კ. კეკელიძე დაწვრილებით იხილავს ამ დარგებს და მათ წარმომადგენლებს: იაკობ ხუცესს (V საუკ.), იოანე საბანისძეს (VIII ს.), სტეფანე მტბევარს (X ს.), ბასილ ზარზმელს (X ს.), გიორგი მერჩულს (X ს.), მაქაელ მოდრეკილს (X ს.), ექვთიმე და გიორგი ათონელს (XI ს.), ეფრემ მცირეს, არსენ იყალთოელს, იოანე პეტრიწს (XI-XII ს.). ტიმოთე გაბაშვილს, ანტონ პირველს, იონა ხელაშვილს და სხვ. ამათ გვერდით „ქართული ლიტერატურის ისტორიაში" განხილულია ეგრეთწოდებული „პატარა" ან ნაკლებ ცნობილი მწერლები.

აკად. კ. კეკელიძე პირველია, რომელმაც ზუსტად დაადგინა დაწერის დრო და სხვა ისტორიულ-ლიტერატურული საკითხები ისეთი ძეგლებისა და ავტორებისა, როგორიცაა იაკობ ხუცესი და მისი „შუშანიკის წამება" (დაწერილია 474-484 წლებს შორის), იოანე საბანისძის „აბო თბილელის მარტვილობა" (დაწერილია 786-790 წლებს შორის), ბასილ ზარზმელის „სერაპიონის ცხოვრება" (დაწერილია X საუკ. პირველ მეოთხედში), ექვთიმე (955-1028 წ.) და გიორგი მთაწმინდელის (1009-1065 წ. წ.) ცხოვრება და სხვები.

ამ ჩემს „შრომას წინამორბედი არ ჰყოლიაო", — სწერს აკად. კ. კეკელიძე თავის წიგნის წინასიტყვაობაში (გვ. 4) და ეს სწორია. თავდაპირველად ძველი ქართული ლიტერატურის ამ უბნით დაინტერესებული იყვნენ მხოლოდ ნ. მარი და ი. ჯავახიშვილი. ი. ჯავახიშვილს ძველი ქართული მწერლობა საისტორიო თვალსაზრისით აინტერესებდა და მას მიუძღვნა თავისი ცნობილი „ძველი ქართული საისტორიო მწერლობა" (არსებობს ორი გამოცემა). მაგრამ იქ მხოლოდ მეისტორიე ავტორები არიან განხილული. კ. კეკელიძე ოდნავაც არ ივიწყებს დასახელებულ მკვლევარებს და სხვა უცხოელ თუ ქართველ სწავლულებს, რომელთაც სათანადო როლი შეასრულეს ძველი ქართული მწერლობის ამა თუ იმ საკითხის დამუშავებაში. ასეთები არიან: მარი ბროსე, ალ. ცაგარელი, პლატონ იოსელიანი, ალ. ხახანაშვილი, ზაქარია ჭიჭინაძე, პავლე ინგოროყვა, პორფირა უსპენსკი, პაულ პეეტერსი, ბლაიკი და სხვ.

აკად. კ. კეკელიძის მეთოდი მეცნიერულ-კრიტიკულია. იგი მოკლედ ოცამდე ავტორი და თხზულება, მათი სახელები აღდგენილია ქართული მწერლობის მეშვეობით.

ეს თხზულებები და ავტორები, რომლებიც აღმოაჩინეს კ. კეკელიძემ და ნ. მარმა, არიან: იოანე ქსიფილონოსის (XI ს.) „თებერვალ-აგვისტოს მეტაფრასტები", მიქაელ მოდრეკილის (X ს.) „იადგარისა" და გიორგი ათონელის (1009 წ. — 1065 წ.) „მინეონის" უცნობი ავტორები და ჰიმნები; აპოკრიფული ცხოვრება-მარტვილობანი: იოანე ურბელისა, აგათანგელე დამასკელისა, ფილექტიმონ და პანსოფი ალექსანდრიელისა, ცხოვრება ტიმოთე ანტიოქელისა, „იერუსალიმის განჩინება მეშვიდე საუკუნისა" და უცნობი მწერლები: მარტვირი საბაწმინდელი, სტეფანე მძოვარი, პიმენ, საბაჯ და აბრამ მონაზონი, ტიმოთე და პეტრე იერუსალიმელი, ივლიანე ტაბიელი, თეოდორე და ალექსანდრე კვიპრელი, გრიგოლ ანტიოქელი. ამას ემატება ნაკლებად ცნობილ ნაწარმოებთა და ავტორთა სია: ლუკიანე ანტიოქელის (VI ს.) რეცენზია ბერძნული „სპეტანტისა", ორიგენეს (III ს.) „ჰეგზაპლების" კესარიული რეცენზია და მისივე „პერიარხონის" აპოლოგია, იპოლიტე რომაელის (III ს.) „თარგმანება ქებათა ქებათაისა" (ხუთი თხზულება იპოლიტესა), მიტროფანე სმირნელის (IX ს.) „ეკლეზიასტეს თარგმანება", მიქაელ ფსელოსის (XI ს.) „თარგმანება სიტყვისა" (ამ თხზულებას კ. კეკელიძე პეტრიწს მიაწერს), ევსტატი ნიკიელის (XI-XII ს.) ანტიკათოლიკური და იუსტინიანე დიდის (VI ს.) ანტიმონოფიზიტური შრომები.

აკად. კ. კეკელიძის მიერ მიკვლეულმა ძეგლებმა და ავტორებმა არა ერთხელ გამოიწვიეს დიდი გამოხმაურება სამეცნიერო წრეებში. რუსეთსა და დასავლეთ ევროპაში ეხლა ძველი ხალხების კულტურულ ისტორიიდან ისე წიგნი არ გამოვა, რომ ქართულ მწერლობას ასე თუ ისე ანგარიში არ გაუწიონ. უცხოეთისა და რუსულ სამეცნიერო მწერლობაში შევიდა თავისი პირველი გამოცემების სახით კ. კეკელიძის „კიმენი", „ქართული ლიტერატურის ისტორია" და „უცხო ავტორები ძველ ქართულ მწერლობაში". ეს უკანასკნელი მთლიანად თარგმნილია გერმანულად. ამ ნაშრომებით უხვად სარგებლობენ მკვლევარები: პეეტერსი, ბლაიკი, ჯარსტი, დმიტრიევსკი და სხვები. კ. კეკელიძის მიერ შედგენილი ინდექსი ორასოდე უცხო ავტორს და ამაზე უფრო მეტ წიგნს შეიცავს. ეს ფასდაუდებელი წყაროა ქართველ ხალხის კულტურული ურთიერთობის გასათვალისწინებლად მეზობელ ხალხებთან (სირიელები, ბერძნები, სომხები და რუსები).

რუსულ კულტურას ქართველები ჯერ კიდევ XVII საუკუნეში გაეცნენ. აქედან მათ სთარგმნეს რუსი ავტორები: სვიმეონ პოლოცკი, სტეფან იავორსკი, დიმიტრი როსტოველი და სხვ. თითოეული ამ ავტორის თხზულება „ქართული ლიტერატურის ისტორიაში" წარმოდგენილია ლათინური ტრანსკრიპციით. მოყვანილია სათანადო უცხოური გამოცემებიც. ამავე ხასიათისაა კიმენური რედაქციის ჰაგიოგრაფიის ინდექსი, რომელიც პირველად ქვეყნდება.

XI-XII საუკუნეების ქართველი მწერლები მონურად როდა სთარგმნიდნენ უცხოურ ძეგლებს, მათ ურთავდნენ სქოლიოებსა და კომენტარიებს (იოანე პეტრიწი), სათარგმნელად უპირატესობას აძლევდნენ დედანს, ამოწმებდნენ მას და იკვლევდნენ, ხომ არ იყო ესა თუ ის ძეგლი უკვე თარგმნილი. ნათარგმნ ძეგლებს არ აკლია ის მხატვრული სიდიადე, რომელიც მას ორიგინალში გააჩნია. ამ მხრივ პირდაპირ თვალწარმტაცია ჰაგიოგრაფიის ის ნიმუშები, რომლებიც „წმინდა მხედრების" და „წმინდა მიჯნურების" თავგადასავალს მოგვითხრობენ. ამ ჟანრის ნათარგმნ თუ ორიგინალურ ძეგლებში ვხედავთ აშკარა ჩანასახს ადრინდელი ხანის ქართული რომანტიკული საერო მწერლობისა.

აკად. კ. კეკელიძეს „ქართული ლიტერატურის ისტორია" მკვეთრ პასუხს აძლევს ნიჰილისტურად განწყობილ ლიტერატურის ზოგიერთ ისტორიკოსს, რომელიც უარჰყოფს სასულიერო მწერლობის მხატვრულ ღირებულებას. ასეთი შეხედულება ეხლა უარყოფილია რუსულ სამეცნიერო კრიტიკაში (იხ., მაგალითად, წერილი აკად. ორლოვისა და პროფ. გუდზიის „რუსულ ლიტერატურის ისტორიაზე" ჟურნალში „Вестник высшей школы", 1941 г. № 5. გვ. 34 და შემდეგი).

ძველ ქართველ ჰაგიოგრაფებს, რასაკვირველია, თავისი ესთეტიკური იდეალი ჰქონდათ. მათი მხატვრული სიტყვა ჩვენ შეიძლება პრიმიტიულად მოგვეჩვენოს, მაგრამ ანგარიშ გასაწევია ის გარემოება, რომ მათ აქვთ ესთეტიკური შეგრძნება, იციან „ტკბილი" და „მხატვრული სიტყვის" ღირებულება. ამ შემთხვევაში მათ მიერ დამოწმებულია ღვთისა და წმინდანების „ტკბილი სიტყვა". იოანე საბანისძე, მერვე საუკუნის მეორე ნახევრის ქართველი მწერალი, ამბობს თავის გმირებზე: სიტყვა „ტკბილად გამოვალნ პირსა მათსა ვითარმედ: „ტკბილ არიან სასაჩემსა სიტყვანი უფალო უფროის თაფლისა პირსა ჩემსა" (აბო თბილელის მარტვილობა, 1935 წ., გვ. 59, სტრიქონი 5). გიორგი მერჩული (X ს.) სხვა კონტექსტში ამეორებს იოანე საბანისძის სიტყვებს (გრიგოლ ხანთელის ცხოვრება, ნ. მარის გამოცემა, თავი მერვე, სტრიქონი 48) და უმატებს „გრიგოლ ხანთელის სიბრძნის „მდინარეთაგან ირწყოვოდეს ყოველნი უდაბნონი კლარჯეთისანნი"-ო (დასახ. გამოც., გვ. ლთ, სტრიქონი 21) ზოგჯერ ჩვენ ასე გვგონია, რაკი მარტვილთა და ბერმონაზონთა ცხოვრებაა აღწერილი ამ ძეგლებში, აქ ფანტასტიკა და დაუჯერებელი ამბები იქნება გადმოცემულიო. მაგრამ ნამდვილად ასე არ არის. ჰაგიოგრაფია გვითვალისწინებს რელიგიური ბრძოლების ნიადაგზე საქართველოს რეალური ისტორიას, მის სოციალ-პოლიტიკურ ცხოვრებას, ურთიერთობას მეზობელ ხალხებთან და საზოგადოებრივ-კულტურულ ცხოვრებას.

ქართული მხატვრული მწერლობის განვითარებას შეგვიძლიან თვალი გავადევნოთ „პერიოდიზაციათ" და ძველი ქართული მწერლობის დარგების მიმოხილვით, რომლებიც აკად. კეკელიძეს ცალკე აქვს წარმოდგენილი თავის წიგნში. იგი ძველ ქართულ მწერლობას ოთხ ძირითად პერიოდად ჰყოფს: 1) ადრინდელი ფეოდალური ქართული ლიტერატურა (V-X საუკ.), 2) კლასიკური ხანის ძველი ქართული მწერლობა (XI-XIII ს.), 3) დაცემის ხანა (XIII-XVI საუკ.), 4) აღორძინების ხანა (XVI-XIX საუკ. დამდეგი). ამ პერიოდიზაციას მტკიცე მეცნიერული და მეთოდოლოგიური საფუძველი აქვს. ვინც ძველი ქართული მწერლობის განვითარებას დაჰკვირვებია, ის ადვილად შეამჩნევდა იმ თავისებურებას, რომელიც ამ პერიოდებს გააჩნია.

ჩვენის აზრით, საჭირო არ იყო პატივცემულ მეცნიერს შეეცვალა ცნობილ ქართველ მწერალთა ონომასტიკონი: მაგალითად, რა საჭიროა იაკობ ხუცესს გადავარქვათ „იაკობ ცურტაველი", ან გრიგოლ დიაკონს ვუწოდოთ „გრიგოლ ისტორიკოსი", ან არსენ კათალიკოსს — „საფარელი". არა სჯობია სახელი ისე დავწეროთ, როგორც სათანადო ორიგინალშია მოხსენებული?

„ქართული ლიტერატურის ისტორია" უმაღლეს სკოლების სახელმძღვანელოდაა განკუთვნილი, მაგრამ იგი ჩვეულებრივ სახელმძღვანელოს ფარგლებს სცილდება და გამოადგება ყველას, ვისაც საქართველოს დიდი ლიტერატურული წარსული აინტერესებს და ვისაც რაიმე მხრით სურს გამოიყენოს ქართველი ხალხის დიდი ლიტერატურული წარსული.

დავით კლდიაშვილის ხსოვნის საღამო მწერალთა კლუბში

ორშაბათს, 28 აპრილს, მწერალთა კლუბში შესდგა დავით კლდიაშვილის ხსოვნისადმი მიძღვნილი საღამო.

სხდომა შესავალი სიტყვით გახსნა **შ. რადიანმა.** თავის შესავალ სიტყვაში ამბ. რადიანმა მოკლედ დაახასიათა დ. კლდიაშვილის როლი და ადგილი ქართული ლიტერატურის განვითარებაში. დ. კლდიაშვილი ძველი იმერეთის ცხოვრების შეუდარებელი მხატვარია. მის მოთხრობებსა და კომედიებში რეფორმის შემდეგდროინდელი იმერეთის ყოფა მოცემულია თავისი დამახასიათებელი ნიშნებით. ამ შესანიშნავ მწერალს არ გამოჰპარვია მხედველობიდან არც ერთი მომენტი, რომელიც ძველ ცხოვრებას რაიმე მხრით არ ახასიათებდეს. „შერისხვასა“ და „მსხვერპლში“ უკვე მოსჩანს ოსტატი, მაგრამ აქ ჯერ კიდევ არ არის ის დ. კლდიაშვილი, რომელმაც მთელი თავისი ბრწყინვალე ძალა გამოამჟღავნა „სოლომონ ფორბელაძეში“, „საძახიშვილის დედინაცვალში“, „ქამუშაძის გაჭირვებაში“, „ირინეს ბედნიერებაში“ და სხვა ნაწარმოებებში. დ. კლდიაშვილის შემოქმედებითი ნიჭი დიდი მაშტაბით გაიშალა მოთხრობებისა და პიესების იმ ციკლში, რომლებიც მომავლადავი თავადაზნაურების ცხოვრებას მიეძღვნენ. ამ ციკლის ნაწარმოებებით იგი შევიდა ქართულ ლიტერატურაში, როგორც მნიშვნელოვანი და ორიგინალური მხატვარი. ამ ნაწარმოებებში დ. კლდიაშვილს ახასიათებს თავადაზნაურული ქვეყნის უარყოფა, მისი მხილება. ოქტომბრის რევოლუციას დ. კლდიაშვილი შეხვდა როგორც დასრულებული მწერალი. რევოლუციის შემდეგ მან დასწერა მხოლოდ ორიოდე მოთხრობა და საინტერესო მემუარები „ჩემი ცხოვრების გზაზედ“. მაგრამ მოხუცი ბელეტრისტი მთელი თავისი გულით, მთელი თავისი შეგნებით მიესალმა ახალ ცხოვრებას.

მოხსენებებით დ. კლდიაშვილის ცხოვრებისა და შემოქმედების შესახებ გამოვიდნენ **გ. ქიქოძე** და **ა. გაწერელია.**

თავისი მოხსენების დასაწყისში **გ. ქიქოძე** ახასიათებს იმ ეპოქას, რომელშიაც უხდებოდა სამწერლო მოღვაწეობა დ. კლდიაშვილს. მისი შემოქმედება სოციალურად მახვილია და თემატიკურად მრავალფეროვანი. ძველი ცხოვრების მრავალი დამახასიათებელი მოვლენა დიდი მხატვრული სიძლიერით აქვს ასახული ამ შესანიშნავ მწერალს. საინტერესოა ის მოთხრობები, რომლებშიაც დ. კლდიაშვილი ეხება რევოლუციამდელი სოფლისა და გლეხობის ყოფას. დ. კლდიაშვილი დიდი ჰუმანისტი მწერალია. გაღატაკებული თავადაზნაურობის სინამდვილის ასახვაში მას ქართულ ლიტერატურაში ბევრი ვერ გაუწევს მეტოქეობას. მისი მხატვრული თქმები, სიტყვები და სახეები უაღრესად თავისებურია და ხასიათდებიან სიახლით და მრავალფეროვნებით.

ა. გაწერელია თავის მოხსენებაში დავით კლდიაშვილს უმთავრესად ახასიათებს, როგორც მხატვრული სიტყვის ოსტატს. უმნიშვნელო, პატარა ადამიანების თავგადასავალი, მათი ტკივილები და უხერხულობანი დ. კლდიაშვილის სევდანარევ სიცილს იწვევდა. თავადაზნაურთა ეზოები, რომელთაც შემოდგომის ბინდის ლეჩაქი გადაჰკროდათ, სამუდამოდ შევიდნენ ქართულს ლიტერატურაში, როგორც შეუდარებელი სურათები ძველი იმერეთისა. მის ნაწარმოებებში დამახასიათებელი ნიშნებითა და თვისებებით არის წარმოდგენილი ყოფითი ფონი. დ. კლდიაშვილი შესანიშნავად აკვირდება ყოველ წვრილმანს, რომელიც გარსარტყია მის პერსონაჟებს. იგი დიალოგის დიდი ოსტატია. ეს არის მისი ხერხი პერსონაჟების დახასიათებისა და ჩვენებისა. მას დაჭერილი აქვს იმერელი აზნაურის საუბრის ყოველი ნიუანსი, წინადადების მიმოხვრა, თავისებური გამოთქმები, აკვიატებული სიტყვები, ამოძახილები და ხშირად მნიშვნელობას მოკლებული ბგერებიც კი. საკმარისია მისმა პერსონაჟებმა ხმა ამოიღონ, რათა ყოველგვარი საზღვარი წაიშალოს სინამდვილესა და ხელოვნებას შორის, იმდენად ცოცხალნი და დამაჯერებელნი არიან ისინი. დ. კლდიაშვილის პერსონაჟებს მკვიდრად არ უდგათ ფეხი ნიადაგზე, ისინი თითქოს ებღაუჭებიან მას. ეს გარემოება ექცენტრიული ბუნებით აჯილდოვებს მათ. არსებითად დ. კლდიაშვილმა დაგვიტოვა ერთი დიდი წიგნი. ამ წიგნის მთავარი გმირია გაღატაკებული აზნაური თავისი ახირებული თავგადასავლით. პატარა კუთხე — იმერეთი და ამ კუთხის ადამიანები დ. კლდიაშვილმა იშვიათი სიძლიერით დაგვიხატა. თუმცა აქ ბევრია კომიზმიც, მაგრამ უფრო მეტია მუქი კოლორიტი.

ლევ. ასათიანი თავის სიტყვაში აღნიშნავს, რომ დ. კლდიაშვილი ძველი ცხოვრების შესანიშნავი მცოდნე იყო და ამიტომ ასახა ასე ძლიერად მრავალი ყოფითი მოვლენა. დ. კლდიაშვილის მთავარი თემა გადაშენებისა და დეგრადაციის პროცესში მყოფი აზნაურების თემაა. მაგრამ უმართებულო იქნებოდა, ხაზი არ გაგვესვა აგრეთვე იმ გარემოებისათვის თავის მოთხრობაში, რომ მან ჭეშმარიტი მხატვრის თვალით დაინახა და ასახა აგრეთვე ჩვენი გლეხების უმწეო მდგომარეობა, მისი შავბნელი ცხოვრება, გამოუვალი სიღატაკე, ცრუმორწმუნეობა და უვიცობა, საზარელი აჩრდილი ფიზიკური გადაშენებისა, რომელიც კოშმარივით ადგა თავს ჩვენს ქვეყანას ოქტომბრის რევოლუციის წინა ათეულ წლებში. იმერეთის გლეხობის ცხოვრებას ასახავენ დ. კლდიაშვილის მოთხრობები: „შერისხვა“, „მრევლში“, „მსხვერპლი“, პიესები „ირინეს ბედნიერება“, „უბედურება“ და სხვა ნაწარმოებნი. ამ მოთხრობებმა თავის დროზე უდიდესი შთაბეჭდილება მოახდინეს მკითხველ საზოგადოებაზე. დ. კლდიაშვილის შემოქმედებას მისი სამწერლო ასპარეზზე გამოსვლის პირველ დღეებიდანვე დიდი ინტერესით ადევნებდა თვალს მაშინ უკვე ხანდაზმული აკაკი. დიდმა პოეტმა თავის ავტორიტეტული აზრიც კი გამოსთქვა დამწყებ ბელეტრისტზე. ერთ სარეცენზიო წერილში მან დ. კლდიაშვილი უხვი შემოქმედებითი ძალით აღჭურვილ მწერლად აღიარა და რეალიზმის თვალსაზრისით სამაგალითო ნაწარმოებად მიიჩნია მისი მოთხრობა „მრევლში“, თუმცა ამასთან ერთად პირში არ მოეფერა ავტორს და სასტიკად გააკრიტიკა მისი ნაწარმოების კომპოზიციური აღნაგობა.

საინტერესო მოგონებებით თავისი მამის—დ. კლდიაშვილის შემოქმედებითი მუშაობის შესახებ გამოვიდა მწერალი **სერგო კლდიაშვილი.**

მხატვრულ განყოფილებაში მონაწილეობა მიიღეს მარჯანიშვილის სახ. თეატრის მსახიობებმა: რესპუბლიკის სახალხო არტისტმა **შ. დამბაშიძემ, თ. ჩარკვიანმა, გ. კოსტავამ** და დამსახურებულმა არტისტმა **შ. ჯაფარიძემ.** მათ წაიკითხეს ნაწყვეტები დ. კლდიაშვილის ნაწარმოებებიდან და აგრეთვე ადგილები გასცენიურებულ „სამანიშვილის დედინაცვლიდან“.

საღამოს დიდძალი საზოგადოება დაესწრო.

ალექსანდრე ჭავჭავაძის მესამე ქალის—სოფიოს საფლავი ვიბორგში

ი. გრიშაშვილი

ჩემი „ალექსანდრე ჭავჭავაძის“ გამოსვლის შემდეგ, ბევრ საკითხს მოეფინა ნათელი. ამასწინად ქ. ვიბორგიდან ერთი პატარა წერილი მივიღე რევაზ ანანიაშვილისაგან, რომელიც მატყობინებს, რომ ალექსანდრე ჭავჭავაძის ქალის — სოფიოს ნეშტი ქ. ვიბორგში არის დასაფლავებულიო!

პასუხი მაშინვე მივწერე და ვთხოვე, რომ საფლავის ქვის წარწერა ზედიწევნით გადმოეწერა და გამოეგზავნა. პატივცემულმა ანანიაშვილმა თხოვნა შემისრულა, რისთვისაც უღრმეს მადლობას მოვახსენებ.

აი ეს წარწერაც: **„Софья Александровна Чавчавадзе, род. в Тифлисе 22 сентября 1833, сконч. в Киеве 18 марта 1862“.**

ძეგლის მეორე მხარეზე ეს სიტყვები ყოფილა ამოჭრილი: **„Барон Александр Павлович Николай, род. в Копенгагене 25 февр. 1821, сконч. 3 июля 1899“.**

როგორც ცნობილია, ალექსანდრე ჭავჭავაძეს სამი ასული ჰყავდა: ნინო (1812-1857), ეკატერინე (1816-1882) და სოფიო (1833-1862). პირველი იყო ა. ს. გრიბოედოვის მეუღლე, მეორე სამეგრელოს დედოფალი გახდა, ხოლო მესამე — სოფიო, რომლის შესახებაც აქ სიტყვა ჩამოვაგდეთ, ბარონ ა. პ. ნიკოლაის მისთხოვდა.

ბარონ ნიკოლაი 1848 წელს მსახურობდა თბილისში კავკასიის მეფის მოადგილის კანცელარიის დირექტორად; 1852-59 წლებში იგი იყო, ეგრედწოდებულ, კავკასიის სასწავლო ოლქის მზრუნველი; 1861 წ. გადავიდა კიევში, სადაც მოღვაწეობდა განათლების დარგში... შემდეგ ისევ თბილისი და სხვ. მისი მოგონებანი გაბნეულია „რუსკაია სტარინაში“, „რუსკი არხივში“, „ვაენი სბორნიკებში“, გამოცემული აქვს თავისი სტატიების კრებული ცალკე წიგნად (1870). ერთი სიტყვით, აი ეს „მოლიბერალო“ ბარონი შეიქნა ჩვენი პოეტის ალექსანდრე ჭავჭავაძის მესამე სიძე.

საკითხავია, საიდან გაჩნდა მისი საფლავი ქ. ვიბორგში? როგორც მარმარილოს ქვის წარწერიდან სჩანს, სოფიო გარდაცვლილა და დაუმარხავთ **კიევში,** სადაც მისი მეუღლე ბარონ ნიკოლაი მსახურობდა. შემდეგ, უნდა ვიფიქროთ, ბარონ ნიკოლაის თავისი მეუღლის ნეშტი გადაუსვენებია ვიბორგს, სადაც მას, ალბათ, საკუთარი აგარაკი და საგვარეულო სასაფლაო ჰქონდა.

რ. ანანიაშვილის სიტყვით, სოფიო და ნიკოლაის საფლავი მშვენიერ ადგილას მდებარეობს, ვიბორგის გარეპირას, ტყეში, კურორტების ახლოს, შუა ტბაში, პატარა კუნძულზე. სოფიოს და ნიკოლაის აკლდამა ამ მოშაღლო კუნძულზეა აგებული, მომხიბლავ და პოეტურ ადგილზე.

სოფიო ჭავჭავაძეზე ძალიან ცოტა რამ ვიცით, შეიძლება იმიტომ, რომ იგი მეტად ახალგაზრდა გარდაიცვალა (29 წლისა!). ქმრის ხელშიც მცირე ხანს იბედნიერა... მისი ერთადერთი ასული, რომლის დაქალებასაც ვერ მოესწრო, ცოლად ჰყავდა თბილისის გუბერნატორად ნამყოფ გ .დ. შერვაშიძეს.

ალექსანდრე ჭავჭავაძის მესამე ქალი, სხვა მისი დებივით არ განირჩეოდა რაიმე განსაკუთრებული თვისებებით. იგი ყოფილა მეტად ჩუმი, მოკრძალებული, წელნაზი და თვალსხივანა.

გრიგოლ ორბელიანი (რომელიც, თუ შეიძლება ასე ითქვას, ძალიან „შელაზღანდარებული“ იყო ალ. ჭავჭავაძის ოჯახში) ვილნოში ყოფნის დროს (1834) თავისებური სახუმარო ლექსით ესიტყვება ამ სოფიოს დაბადებას...

ვიდრე ამ ლექსს მოვიყვანდეთ, საჭიროა გრიგოლ ორბელიანის წერილის ერთ ნაწყვეტს გავეცნოთ, რომელიც ჭავჭავაძეების ქალთა სილამაზის გაფენობას შეიცავს:

„ეს მესამე დღეა რა მოველ რიღიდამ აქა, — სწერს ორბელიანი ა. ჭავჭავაძის მეუღლეს სალომეს,—სადაცა დამხვდა წერილი თქვენი, რომელშიაც მწერთ მესამე ქალის ყოლას, ესე იგი მესამე გრაციას, — მოგილოცავთ; მაგრამ, რა გინდა სალომევ! აქამდის ორი ქალი გყვანდა და თითქმის პეტრებურღითგან ისპაანამდის გაგიყვანულნი იყვნენ ხალხნი, ახლა ეს მესამეც!—ნუ გამიწყრები კი, სალომევ, და მგონია ეჭვი იყოს ანგარიშში, მაგ ახალ შობილზე ბეჟანამ მკერვალმა რაღაცა მითხრა ყურში, რომლისა თქმა არ შემიძლიან; ამიტომ რომ საიდუმლოა და ამისათვის ეს ლექსი ბეჟანასაგან ნათქვამი ახალს სოფიკოს ძეობისათვის მომირთმევია. — სახელი დიახ კარგი დაგირქმევიათ, ყველა სოფიები, რამდენსაც ვიცხობ, ლამაზნი არიან... ძალიან არ ვიცი, რომ ნინო ეხლა პატარა სოფიკოს გამდელი შეიქნება, და დაუწყებს თანადევნას, თქვენი სიყვარულიც იმისკენ იქნება, რადგან ნაბოლარი არის, ამაში საბრალო ეკატერინა, ანუ კატინა, არა კეკელა, არის მართლაც შესაბრალისი, რომ კიდევ დარჩება დედმამის უსიყვარულოდ, აქამდის დავით იყო თაიგულად, ახლა სოფიკო გაუჩნდა! ი! მეხი კი დაეცა რა მოუწერიაო, ვიცი იტყვის... ყოველთვის ახალ სიამოვნებით ვიგონებ დღეს მას როდესაც ეკატერინა ქუდ-ჩაკეცილი დაღისტნელ ლეკსავით ლეკურს თამაშობდა და იმღერიდა: **„ბროლის ფიცარი, აფიცარი გულს დაგეკონოს“.**

ამ ნაბოლარა სოფიოზე ისე ცოტაა დაწერილი (ამ მხრივ არა ჰგავს ნინოს და ეკატერინეს!), რომ გრიგოლ ორბელიანის ლექსი აქ მთლიანად მოგვყავს.

სალომეს ბეჟანა მკერვალის მაგიერ

სიხარულო შვებავ, ლხინო,
ახლისა აკვნის გუშაგნო!
მზევ, შინ შემოდიო!
ოქვენ, სულსა აღნაგსა ახლად,
დაჰფრინვეთ თვალ-მოულულად!
მზევ, შინ შემოდიო!
მე, მისსა მშობელს ვენერას
დაუმღერ ტკბილსა „მზე შინას“!
მზევ, შინ შემოდიო!
ბიმღერ, გალხენ,—განისვენო,
ჩემო მაკრატლის გვირგვინო!
მზევ, შინ შემოდიო!
ეჰვი ვის აქვს, მამა ვინც არს?
ჩემს ნაკერსა ვსცნობ ფრიად შორს!
მზევ, შინ შემოდიო!
ნუ გწყინს, ვარდო, ყვავილო მეფავ,
რომ ზოგჯერ იასაც ვსუნავ!
მზევ, შინ შემოდიო!
რა ვქნა, გულს ვერ ვიტყვი უარს:
ვარდიც მიყვარს, იაც მიყვარს!
მზევ, შინ შემოდიო!
მაგრამ რაყოფთ ვმზერ შენთან ერთს,
მწვენ, გულს მისმენ ცეცხლის უთოს!
მზევ, შინ შემოდიო!
შენ სანთელი, მე ფარანა!
დაე, დაიწოს ბეჟანა!
მზევ, შინ შემოდიო!
სიყვარულმა მათქმევინა;
თორემ მე ვინ,—ლეჭი ვინა?
მზევ, შინ შემოდიო!

ვილნო, 1834 წ.

ამ ლექსის საპასუხოდ ალექსანდრე ჭავჭავაძის მეუღლე შემდეგსა სწერს გრ. ორბელიანს, სადაც თავისი ქალის — „პატარა სონიჩკას“ ნატიფობა ასე პოეტურად აქვს აწერილი:

„...ახლა უნდა ჩემი სოფიოს ქება მოგწეროთ, რომელსაც შორიდან ლექსებით ეხუმრებით, **საკვირველი შავი თმა აქვს, ლამაზი შუბლი, ამასთან უცხო შავი წარბები, თვალებიც აგრეთვე შავის წამწამით სავსე, თეთრი და წითელი ლამაზი პატარა ტუჩები, თეთრის წვრილის კბილებით გაწყობილი. ამის გალიმება კაცს გრძნობაში მოიყვანს, ტანად ხომ სწორედ—ჩინარი. მართლათ თავის ხანზე საკვირველი გონიერი...** (ხაზი ჩემია. **ი. გ.**), საწყალ ბეჟანას მკვდარს მაინც დაეხსენ ერთი წელიწადი არის მოშორდა ყოველ თავის ვენერებს...“

ასეთი ყოფილა ალექსანდრე ჭავჭავაძის მესამე ქალი სოფიო, რომელიც 29 წლის ასაკში გარდაიცვალა საქართველოს გარეგ.

მისი სამარე, როგორც ვიბორგიდან რევაზ ანანიაშვილი იწერება, მთლად გაძარცული ყოფილა! „ეტყობაო, — ასკვნის ჩვენი თანამემამულე,—თეთრფინელებმა გაქცევის დროს, გაძარცვეს, რადგან ორივე საფლავი ახლად ამოთხრილი იყო და ქალის ტანსაცმლის ნაგლეჯები აქეთ-იქეთ ეყარაო. ამჟამად მოსჩანს აშენებული აკლდამა უკარებო. მარმარილოს ქვა დაუზიანებელიაო“.

უეჭველია ჩვენს საბჭოთა მიწაზე — ვიბორგის მიდამოებში, დაცული და მოვლილი იქნება აკლდამა სოფიო ჭავჭავაძისა, რომელიც იყო ჩვენი დიდი ქართველი რომანტიკოსის ალ. ჭავჭავაძის უმრწემესი ასული და გრ. ორბელიანის მუზის ერთერთი ძვირფასი შთამგონებელი.

მზადება ივანე ფრანკოს დაბადების 85 წლისთავისათვის

წელს სრულდება უკრაინის შესანიშნავი მწერლის ივანე ფრანკოს დაბადებიდან 85 წლისთავი.

საქართველოს საბჭოთა მწერლების კავშირი გაცხოველებით ემზადება ამ საიუბილეო თარიღისათვის.

გამოსაცემად მზადდება ივანე ფრანკოს თხზულებათა სამტომეული ქართულ ენაზე. პირველ ტომში შევა მწერლის ლექსები და პოემები. ამ ტომს დართული ექნება მ. იასამანის წერილი „ივანე ფრანკოს ცხოვრება და შემოქმედება“.

მეორე ტომში დაიბეჭდება ივანე ფრანკოს შესანიშნავი ნაწარმოები — ვრცელი მოთხრობა „ბორისლავი იცინის“, რომელიც უკრაინულიდან სთარგმნა ვ. წულუკიძემ.

მესამე ტომში შევა ივანე ფრანკოს მოთხრობები, რომლებსაც სთარგმნიან შ. დადიანი, დ. შენგელაია, ი. აგლაძე, ი. ზურაბიშვილი და მარიჯანი.

ივანე ფრანკოს თხზულებათა სამტომეულის სარედაქციო კოლეგიაში შედიან ს. ეული, ს. ჩიქოვანი და დ. შენგელაია.

სომხური ლიტერატურის დეკადა მოსკოვში

10 მაისიდან 20 მაისამდე მოსკოვში ჩატარდება სომხური ლიტერატურის დეკადა. ამ დეკადაზე მონაწილეობის მისაღებად სომხეთიდან მოსკოვს გაემგზავრა მწერალთა დიდი ჯგუფი.

ბრიგადაში აქტიურ მონაწილეობას მიიღებენ რუსი მწერლები და მთარგმნელები, რომლებიც სომეხ პოეტების ნაწარმოებთა თარგმანზე მუშაობდნენ: ა. ადალისი, პ. ანტოკოლსკი, ა. ბეზიმენსკი, ვ. დერჟავინი, ვ. ზვიაგინცევა, ვ. იმბერი, ა. კოჩეტკოვი, კ. ლიპსკეროვი, ბ. პასტერნაკი, ო. რუმერი, მ. სვეტლოვი, მ. ტარლოვსკი, ა. ტარკოვსკი, მ. შაგინიანი და ს. შერვინსკი.

დეკადის განმავლობაში მოსკოვის საზოგადოებრიობა ახლოს გაეცნობა სომხური მწერლობის ისტორიას, თანამედროვე მოწინავე პოეტთა და დრამატურგთა შემოქმედებას.

სომხური პოეზიის პირველი საღამო გაიმართება ჩაიკოვსკის სახელობის დარბაზში. შესავალ სიტყვას იტყვის ა. ფადეევი. სომხური ლიტერატურის შესახებ მოხსენებას გააკეთებს აკადემიკოსი ი. ორბელი.

ამ ლიტერატურულ საღამოზე გარდა მწერლებისა მონაწილეობას მიიღებენ მოსკოვის თეატრების საუკეთესო მსახიობები და მხატვრული კითხვის ოსტატები.

სომხური ლიტერატურის საღამოები კიდევ გაიმართება მწერალთა კლუბში, ლენინის სახელობის სამხედრო პოლიტიკურ აკადემიაში, სტალინის სახელობის ავტოქარხნის კულტურის სახლში და მოსკოვის უნივერსიტეტის კლუბში.

მწერალთა კლუბში მოეწყობა გამოფენა თემაზე — „სომხეთის ლიტერატურა“.

გრიბოედოვის თეატრის გასტროლები

ა. ს. გრიბოედოვის სახელობის სახელმწიფო რუსული დრამატიული თეატრი ამჟამად დასადგმელად ამზადებს ორ პიესას.

უახლოეს ხანებში ნაჩვენები იქნება ბახტირიოვისა და რაზუმოვსკის პიესა „სუვოროვი“. პიესას სდგამს რეჟისორი გ. ტოვსტონოგოვი, მხატვრულად გაფორმებული იქნება ბ. ლოკტინის მიერ, მუსიკა კომპ. ვ. ბეიერისა.

მთავარ როლებს შეასრულებენ: სუვოროვი — ბ. ვიაზიმსკი, პავლე პირველი — რესპუბლიკის დამსახურებული არტისტი ვ. ბრაგინი, ვესტფალენი — რესპუბლიკის დამსახურებული არტისტი ა. სმირანინი, დუბასოვი — კ. დობჟინსკი, პოტიომკინი—ა. ზაგორსკი და ფოგელი — ზ. მოსკვინი.

ამავე დროს მიმდინარეობს მუშაობა აფინოგენოვის პიესის „შაშენკას“ დასადგმელად. პიესას სდგამს რესპუბლიკის დამსახურებული არტისტი ა. ბრაგინი, მხატვარი ი. შტემბერგი.

წრეევანდელი სეზონის დახურვის შემდეგ გრიბოედოვის სახელობის თეატრის მთელი შემადგენლობა საგასტროლოდ მიდის ქალაქ ბათუმში, სადაც თეატრი 18 ივნისიდან 13 ივლისამდე 26 წარმოდგენას უჩვენებს. საგასტროლოდ დასს შვიდი პიესა აქვს დამზადებული: პოგოდინის „კრემლის კურანტები“, ი. ვაკელის „დიდი მოურავი“, ოსტროვსკის „ზოგჯერ ბრძენიც შესცდება“, ბალზაკის „დედინაცვალი“, ძმათა ტურების „დაწუნებული საქმრო“, შკვარკინის „განკითხვის დღე“ და ბ. ვოიტეხოვის და ლ. ლენჩის „პავლე გრეკოვი“.

ახალი წიგნები

დავით გაჩეჩილაძის ლექსები

„ფედერაციამ“ გამოსცა დავით გაჩეჩილაძის ლექსების წიგნი. მიუხედავად იმისა, რომ ეს პოეტი ჩვენს ჟურნალ-გაზეთებში კარგახანია იბეჭდება და ფართო მკითხველი საზოგადოებისათვის კარგად ცნობილია, დღემდე მისი ლექსების წიგნი გამოცემული არ ყოფილა.

წიგნის გადათვალიერებისას ნათლად იგრძნობა, რომ პოეტი უმთავრესად თანამედროვე თემებზე მუშაობს.

წიგნის მთელ პირველ განყოფილებაში სწორედ ასეთი ხასიათის ლექსებია დაბეჭდილი.

პოეტს, თავისი მთლიანი შემოქმედებითი სახის წარმოდგენის მიზნით წიგნში შეუტანია, რამდენიმე ძველი ლექსი, როგორიც არის „ზელიმხანი“, „გუთანი“, „ქალაქის დაბადება“ და სხვა.

წიგნი შეიცავს 124 გვერდს და ღირს 10 მანეთი.

მონოგრაფია იაკობ ნიკოლაძეზე

რუსეთის სახელმწიფო გამომცემლობამ „ისკუსტვომ“ გამოსცა ი. ურუშაძის მონოგრაფია სახალხო მოქანდაკე იაკობ ნიკოლაძეზე.

მონოგრაფიის მიზანია — გააცნოს რუსეთის ფართო მკითხველ საზოგადოებას საქართველოს ქანდაკების ფუძემდებლის ცხოვრება და შემოქმედება.

წიგნში გარჩეულია ნიკოლაძის შემოქმედების ცალკეული ეტაპები. ნათლად არის ნაჩვენები თუ რა პირობებში უხდებოდა სწავლა და გზის გაკვლევა ამ შესანიშნავ მოქანდაკეს. მონოგრაფიაში მოცემულია ის საზოგადოებრივი ატმოსფერაც, რომელშიაც ი. ნიკოლაძეს უხდებოდა ცხოვრება და შემოქმედება.

წიგნში მოთავსებულია ი. ნიკოლაძის აღრინდელი და უკანასკნელი დროის ქანდაკებათა 44 ფოტორეპროდუქცია.

პიესები თვითმოქმედ თეატრალურ კოლექტივებისათვის

საქართველოს ხალხური შემოქმედების ცენტრალურმა სახლმა თვითმოქმედი თეატრალური კოლექტივებისათვის გამოსცა შემდეგი პიესები: გ. ბერძენიშვილის „ოქროს ვერძი“ (ძველი და ახალი კოლხიდა) და საქართველოს გასაბჭოების ოცი წლის თავისადმი მიძღვნილი „დიადი დღეები“, მოკრიეულის „ჯეჯილი ბიბინებს“ (თარგმანი უკრაინულიდან იასამანის მიერ), ბალაბანის „მწვანე ველი“ (შ. ბუაჩიძის მიერ გადმოკეთებული) და დევიძისა და ორბელის „რომელი ერთი“. პიესები დასადგმელად ნებადართულია ხელოვნების სამმართველოს სარეპერტუარო განყოფილების მიერ.

საზღვარგარეთ

საფრანგეთის კინემატოგრაფიის კრიზისი

ვიშის მთავრობის დადგენილებით, შექმნილია კომიტეტი, რომელიც უხელმძღვანელებს კინომრეწველობის საქმეს. ბახელის „ნაციონალ ცენტუნგი“ თავის სტატიაში საფრანგეთის კინემატოგრაფიაზე აღნიშნავს, რომ ფრანგული კინო-ფირმების ნორმალურ მუშაობას ხელს უშლიან თითქმის გადაულახავი მიზეზები. საუკეთესო ფრანგი რეჟისორები (რენუარი, რენე კლერი, დიუვივიე და სხვ.) ამერიკის შეერთებულ შტატებში იმყოფებიან, ხოლო მთელი რიგი კინო-მუშაკები (სცენარისტები, ოპერატორები, მსახიობები) გერმანიაში არიან, როგორც სამხედრო ტყვეები.

გაზეთი აღნიშნავს, რომ საფრანგეთის ზოგიერთმა წრეებმა წამოაყენა წინადადება ფრანგული და გერმანული კინომრეწველობის გაერთიანების შესახებ.

ხელოვნების ნივთების საჯარო გაყიდვა

ლონდონში საჯარო ვაჭრობით გაიყიდა იშვიათი გამოცემები, ხელნაწერები და ხელოვნების თვალსაჩინო ნაწარმოებები.

მათ შორის მილტონის „დაკარგული სამოთხის“ პირველი გამოცემა, კიპლინგის ზოგიერთი ხელნაწერი, ვანდეიკის, ტიციანის, რუბენსისა და სხვა გამოჩენილ ოსტატთა სურათები, მხატვრული ქსოვილები, მე-17 საუკუნის ხალხური ხელოვნების ნიმუშები და სხვ.

ეს ნივთები საზოგადოებრივ ორგანიზაციათა კოლექციებში იყო მოთავსებული.

მთელი შემოსავალი „წითელი ჯვრის“ საზოგადოებას გადაეცა.

წითელი არმიის სახლის მზადება ლერმონტოვის იუბილესათვის

ამიერ-კავკასიის სამხედრო ოლქის წითელი არმიის საოლქო სახლმა ფართო მუშაობა გააჩაღა ლერმონტოვის საიუბილეო ზეიმის ჩასატარებლად.

არმიის სახლი მიმდინარე წლის ივნისში უფროს შემადგენლობის და მათი ოჯახის წევრებისათვის მოაწყობს ბიბლიოთეკის მკითხველთა კონფერენციას, რომელიც მიეძღვნება ლერმონტოვის ცხოვრებასა და შემოქმედებას. კონფერენციაზე მოხდება აზრთა გაცვლა-გამოცვლა ლერმონტოვისა და მისი ცალკეული ნაწარმოებების შესახებ. კონფერენციის მაღალი ხარისხის მისაღწევად საოლქო სახლის ბიბლიოთეკა ამთავითვე შეუდგა სარეკომენდაციო ლიტერატურის შერჩევას მკითხველთათვის. კონფერენციის შედეგების საბოლოო შეჯამებისათვის გაიმართება დიდ რუს პოეტისადმი მიძღვნილი მხატვრულ-ლიტერატურული ალბომი, რომელშიაც თავმოყრილი იქნება მებრძოლთა და მათი ოჯახის წევრთა წერილობითი შეხედულებანი ლერმონტოვის ცხოვრებასა და ნაწარმოებებზე.

არმიის სახლი მოაწყობს აგრეთვე სამ ლიტერატურულ-მუსიკალურ საღამოს: ერთი გაიმართება თვით წითელი არმიის სახლში, ხოლო ორი — წითელი არმიის ნაწილებში. საღამოებზე მოსმენილი იქნება მოხსენებები ლერმონტოვის ცხოვრებასა და შემოქმედებაზე და მოეწყობა საკონცერტო განყოფილებანი.

არმიის სახლსა და ნაწილებში ჩატარებული იქნება მოხსენებების ციკლი: „ლერმონტოვი და ნიკოლოზ პირველი“, „ლერმონტოვის საზოგადოებრივი და პოლიტიკური იდეები მის ეპიკურ ნაწარმოებებში“, „სამშობლოს სიყვარული ლერმონტოვის შემოქმედებაში“, „ლერმონტოვი კავკასიაში“ და სხვა.

წითელი არმიის საოლქო სახლში მოეწყობა პოეტისადმი მიძღვნილი დიდი გამოფენა. გამოფენილი იქნება ლერმონტოვის ირგვლივ არსებული ფოტო სურათები, წიგნები, ჟურნალები, გაზეთები, პლაკატები, ლერმონტოვის გამოცემები და თარგმანები და სხვა. გამოიცემა „ლერმონტოვის სამახსოვრო წიგნაკი“, რომელშიაც მოთავსებული იქნება პოეტის სურათი, მისი ცხოვრებისა და შემოქმედების მოკლე მიმოხილვა და საუკეთესო კრიტიკულ ნაწარმოებთა და ლერმონტოვის ნაწერების გამოცემათა ბიბლიოგრაფია. ივლისის ბოლო რიცხვებში არმიის სახლში მოეწყობა დიდი საზეიმო საიუბილეო საღამო.

სარედაქციო კოლეგია:
ი. აბაშიძე, შ. დადიანი, ს. ეული, ზ. ლეონიძე. ზ. ნატროშვილი, შ. რადიანი (პასუხისმგებელი რედაქტორი), ვ. წულუკიძე.

რედაქციის მისამართი: მაჩაბლის ქუჩა № 13, (მწერალთა სახახლე) ტელეფონი 3—47—10.

ლ. პ. ბერიას სახელობის პოლიგრაფიული კომბინატი „კომუნისტი“, თბილისი, ლენინის ქ. № 28.

უე—21689